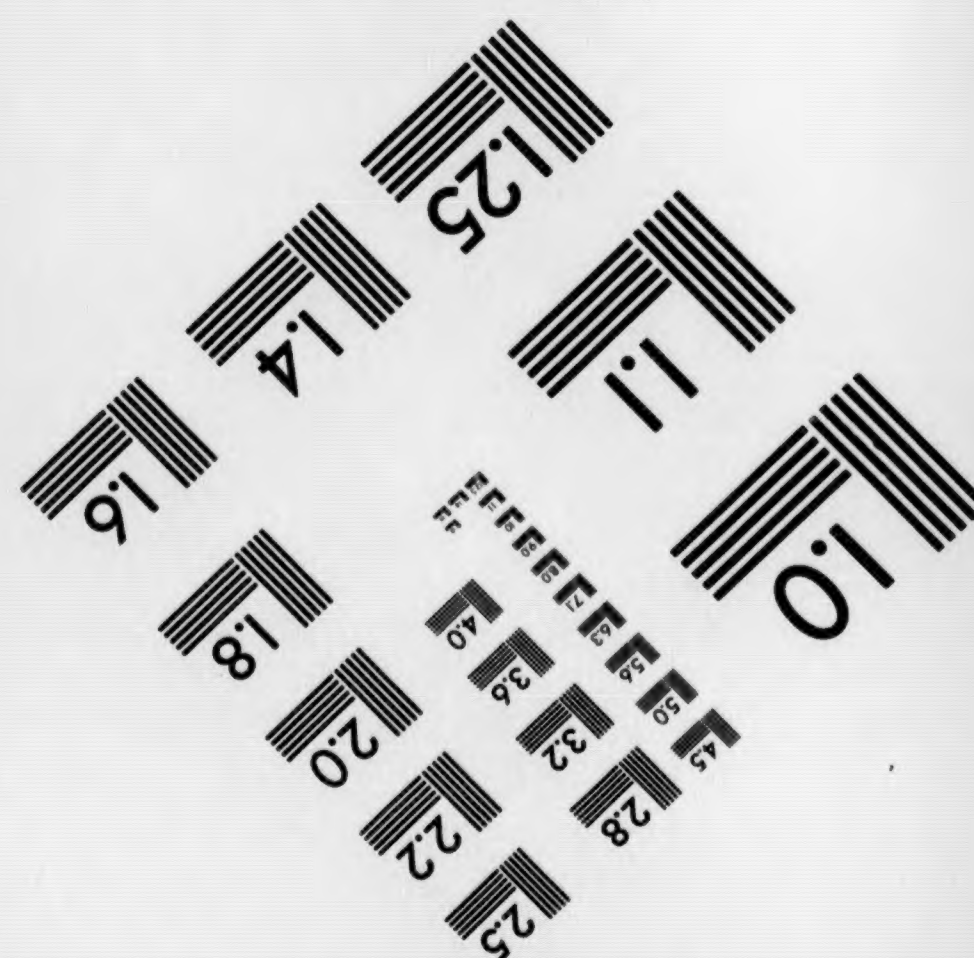
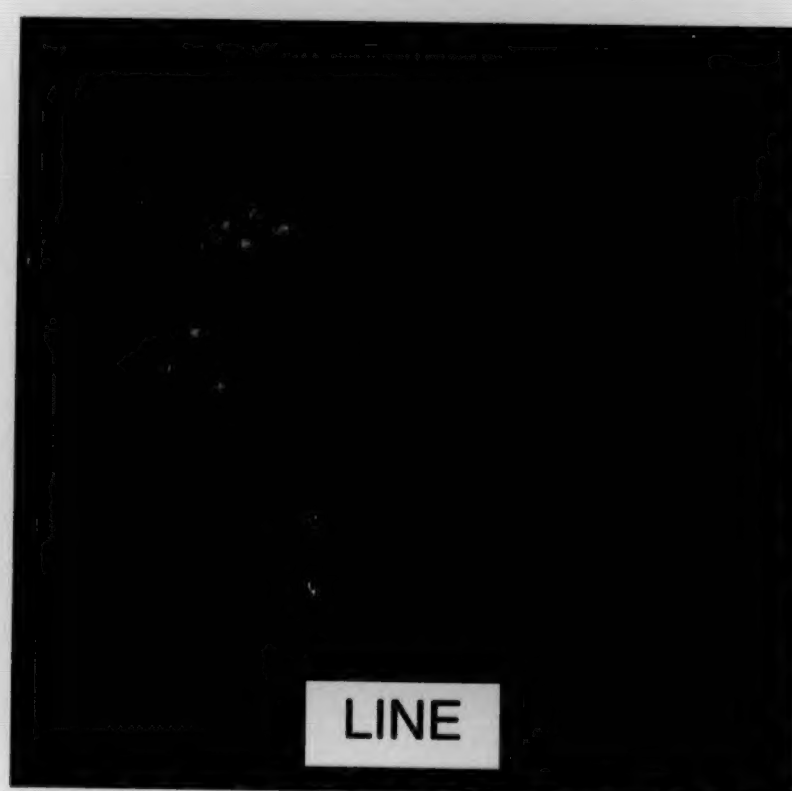
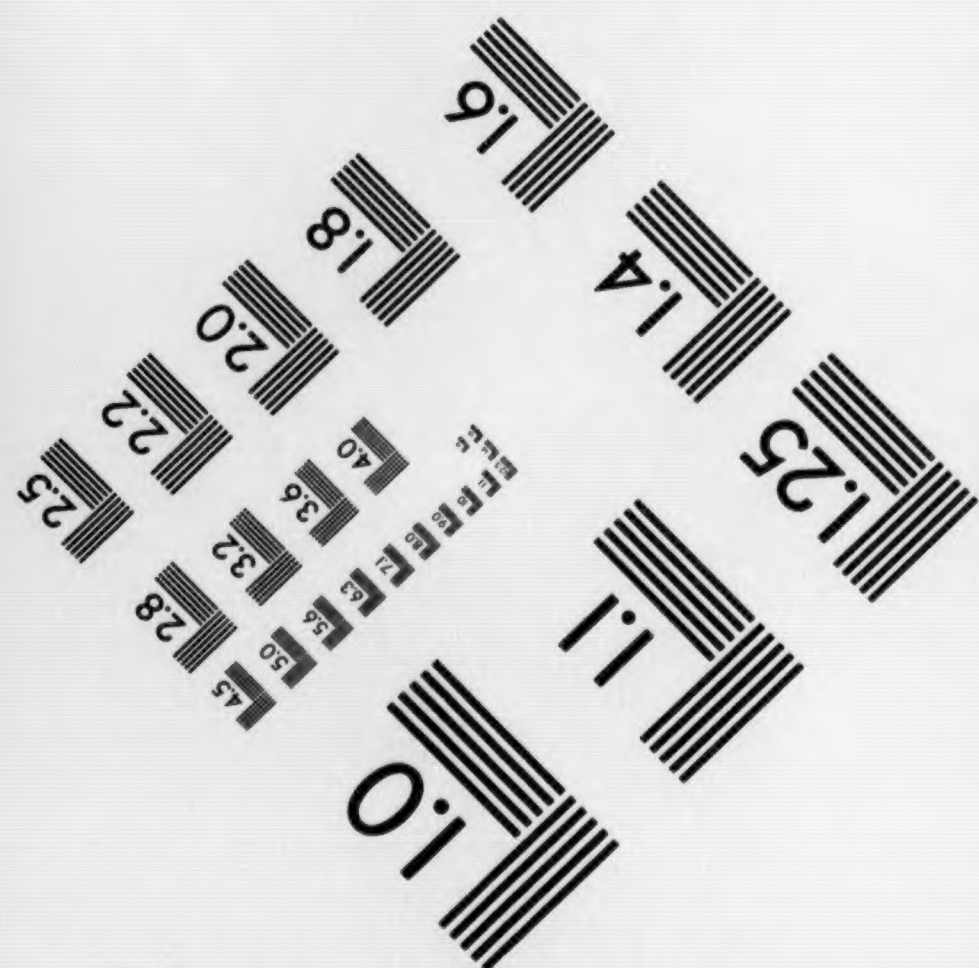
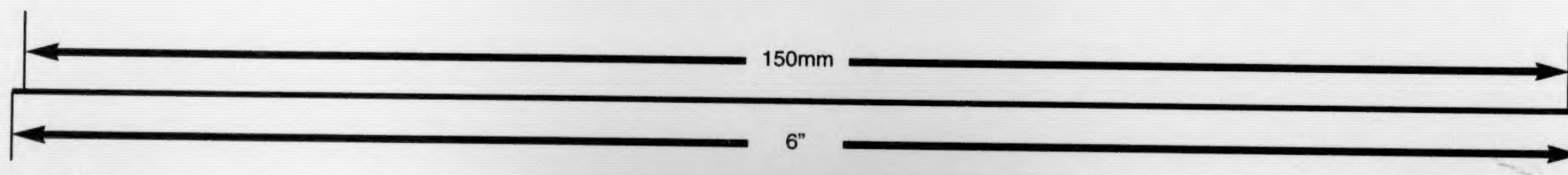
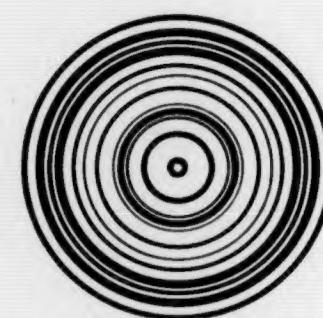
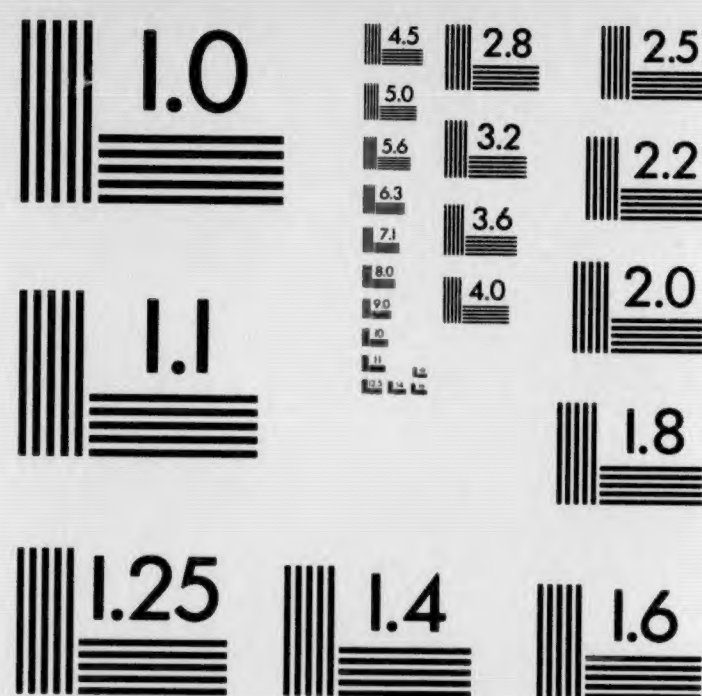
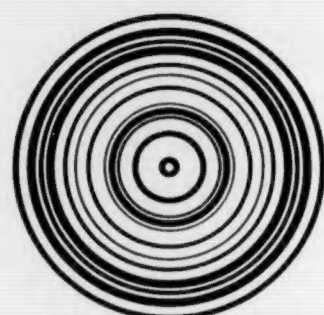
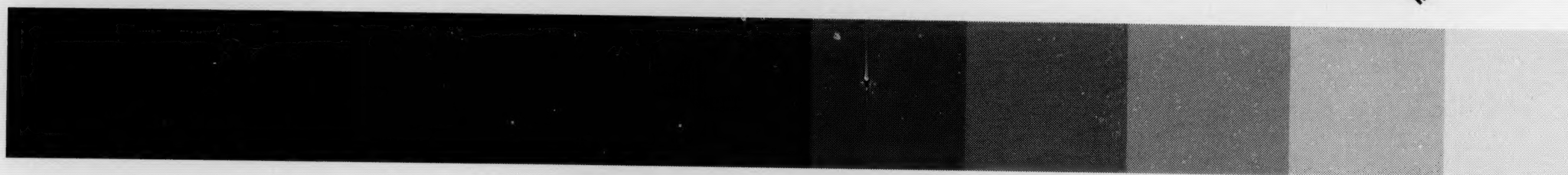
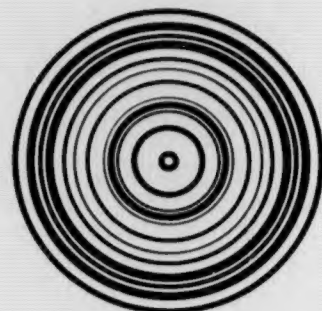
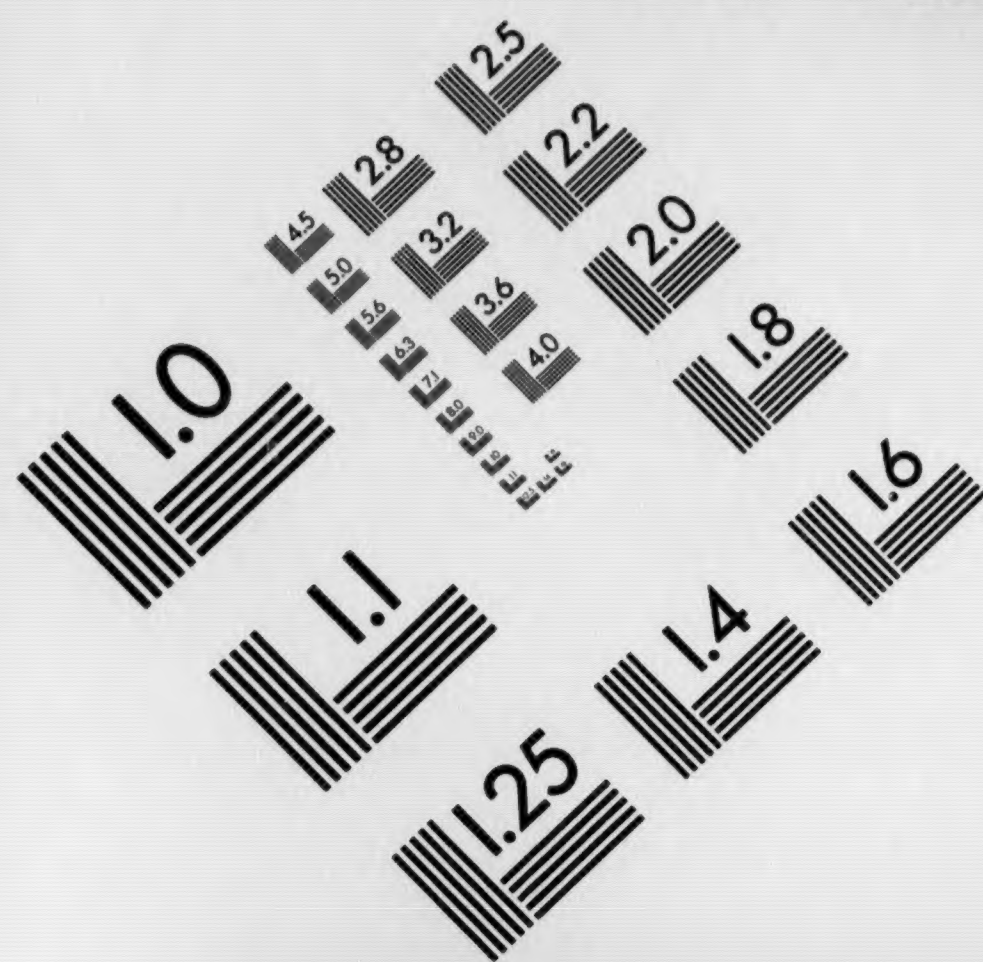

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

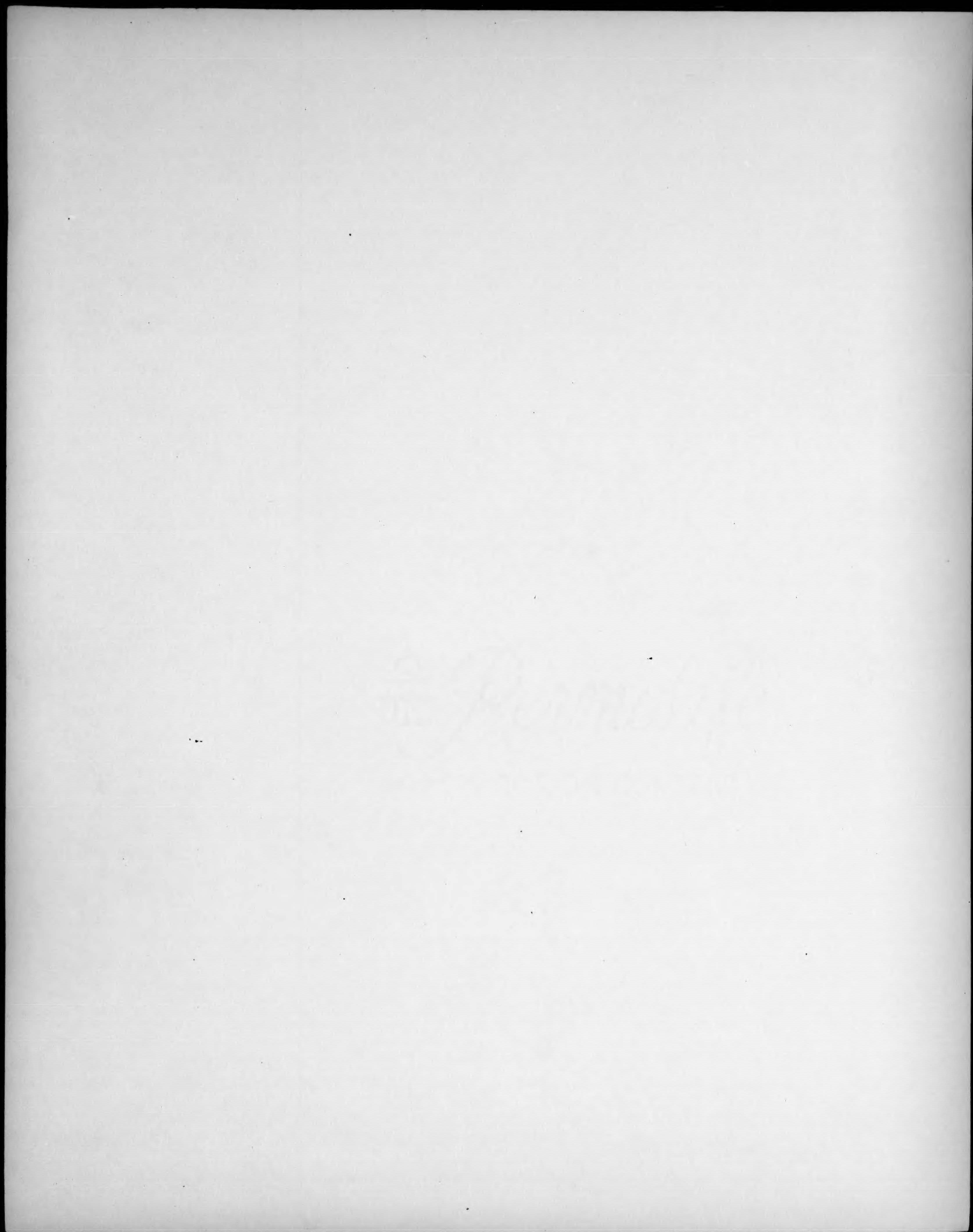
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 @ Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1914.12

Muszkat, Maks.

**Der farfolgter :
dramatischer etyud in
dray aktn.**

Varshe, 1932.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1914.12

Muszkat, Maks.

Der farfolgter : dramatischer etyud in dray aktn.

Varshe : Yidish bukh, 1932.

Varying form of title: Scigany

72 p. ; 19 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh

I. Poland-Warsaw

ID : NXYH02-B3037

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /51017

Reduction ratio

X 10.0

מאקס מושקאט

דער פארפאלגטער

דראמאטישער עטיווד אין דריי אקטן

קלמן סרמור, נלי יעקל

2/51017

פארלאג "דיש בוך" / ווארשע
2 3 9 1

מין שועסטער מאניע
נעהידעט

הערשטע אפטייל
פארשטאנדענע
פארשטאנדענע
פארשטאנדענע
פארשטאנדענע

Printed in Poland

„DER FARFOLGTER“

essai dramatique

Copyright by Jefim Rubin

W a r s z a w a

Druk. „Wiedza“ Bielańska 9

WILSON MARMOR
NEW YORK

פאר שויןען

יונג - יידישער דיכטער. צו-גאסט אין פוילן.

זיין ברודער - א שול-באמטער.

א לערער - פון דער שול.

קלארפיינ (אנגעשטעלטע
לעווין
קראקער)

רות - א קארעספאנדענטין.

אלישבע - נאָוועליסטין.

דינה - פיאניסטין.

נחום - ליטעראטור-קריטיקער.

אהרן - א יונגער דיכטער.

טרויב - א דיכטער.

אבעל - א יידישער סוחר פון אויסלאנד, צופעליקער גאסט.

פריימאן - אן ארבעטסלאזער אנגעשטעלטער, וועלכער
פארנעמט זיך מיט ליטעראטור.

פארוואלטער - פון א רעטונגס-קאמיטעט.

באדינער.

אן אומבאקאנטער פארשוין.

א געהיימנישפולער זקן.

פארטיער - פון פענסיאנאט.

אן עולם ארבעטלאזע.

די האנדלונג פון דער דראמע קומט-פאר אין דער געגנווארט.

די ערשטע סצענעס קומען-פאר ביים לאקאל פון א רעטונגס-

קאמיטעט אין ווארשע, דערנאך שפילט זיך די אקציע אפ אין

א פענסיאנאט נאנט צו דער שטאט, ווו עס קומען אויף וויקענד

פארשידענע געסט און ווו עס זאמלען זיך אויך יידישע ליטעראטן.

ערשטער אקט

פון הינטער דער פוירהאנג הערן זיך געשרייען און קריגערייען.

פירד 1

א גרויסער הארשעווער הויף. אפגעריסענע מאוסע הענט, פון די פענסטער
קוקט ארויס אין ליכט פון דער גליינדיקער ווערדיקער זון אומעט אין דלות.

ערשטע סצענע

אין איינעם פון די אריינגענג, איבער וועלכן עס הענגט א שילד מיט דער
אויסשריפט „הילף-קאמיטעט נומ. 1", שטייען דער פארהאלטער און אייניקע
געזונטע באדיינעך מיט שטעקנס אין די הענט. פאר זיי קלייבט זיך א גרויסער
עולם מיטליאריקע און יונגע מענטשן, צווישן זיי פיל פרויען און קינדער, אין
א צעשטענער ריי. אלע זענען ארעם געקליידט, פיל אפגעריסן, דער אין א
היטל, דער אין א קאפערלעך, דער מיט אן אפגעדעקטן קאפ. די פנימער בלאסע,
אויסגעמאגערטע און ברודיקע. אן א זיט שטייט יונג, א מיטליאריקער דער,
גוט געקליידט, אין א גרויסן עלעגאנטן חוס איבער א גלאט ראזירט פנים. דער
עולם שטייט, פראטעסטירט קיגן עפעס. די קינדער זייען. פון אנהייב הערן
זיך בלויז אומפארשטענדלעכע וידלערייען, פון וועלכע עס שילען זיך אויס
צושלעכחייט אלץ מער קלארע און דיטלעכע הערסער. די צעברויטע מאסע
הערט אנגעפירט דורך פריימאנען. דער פארוואלטער פון קאמיטעט פרווהט
איבערשרייען דעם עולם.

פארוואלטער

איד קען אייך גארנישט העלפן!

עולם

היינט וועט איר זיך נישט ארויסדרייען.

א ש ט י ם

נעכטן בין אין אוועק אן א קוויטל.
א צווייטע שטים
שוין דעם צווייטן טאג אן אייער זוף.
ע ז ל
קוויטלעך, קוויטלעך צו דער קיך גיט
א שטים פון א פרוי
איך חלש עסן, עסן.

פ ר י י מ א נ

מיר וועלן אייך פון דאנען נישט ארויסלאזן. אלע פענ-
סטער און טירן וועט מען אייך צעברעכן. פאר זיך האט איר
אויף א גאנצן טאג, מוז כאטש פאר אונז זיין אייער כאלערע-
דיקע זוף.

ע ז ל

אזוי לאנג געשטאנען אויף דער זון.

א ש ט י ם

פון זעקס באגינען בין איך שוין דא.
א צווייטע שטים

אן אלטע מאמע געלאזט אינדערהיים, אין וועל נישט
אוועקגיין פון דאנען אן א לעפל זוף פאר איר. ראטעוועט,
מענטשן, גיט א קוויטל.

א ד ר י ט ע ש ט י ם

א קוויטל פאר די קינדער, פאר די קינדער.

א פ ע ר ט ע ש ט י ם

האט רחמנות, האט רחמנות.

פ ר י י מ א נ

אונזער געדולד פלאצט. גענוג שוין געבעטן. קומט, מיר
וועלן זיך נעמען דאס, וואס קומט אונז.

ער רייסט זיך צום פארהאלטער. די באדינער לזון אים נישט זון.

פ א ר ו ו א ל ט ע ר

מענטשן, איך קאן אייך גארנישט העלפן. אליין בין איך
דאך מער נישט ווי א באצמטער, מע האט מיר פארווערט ארייני-
גלייבט.

צולאזן אייך אין ביורא. קיין קוויטלעך האבן מיר סי-ווי מער
נישט. נישטא פאר אלעמען, נישטא אזויפיל געלט.

פ ר י י מ א נ

הונגערן, הייסט עס, דארפן מיר, הונגערן? און פאר איין
האט איר גענוג? מיר ווילן אויך עסן. גיט אונז אייערע פרנסים.
מיר וועלן זיך זעטיקן מיט זייערע שמאלציקע בייכער. לאזט
אונז צו זיי. יאגט-אוועק דעם דאזיקן פלב פון דאנען!
דער עולם רייסט זיך צום פארהאלטער, די דינער שלאגן אויף אלע זייטן,
די געשרייען און געהייערע שטייגן.

פ ר י י מ א נ

לאזט אונז צו זיי. קומט אלע, אלע, מיר וועלן זייערע
מיטאגן נעמען.

מע שלאגט זיך צו דער טיר.

פ א ר ו ו א ל ט ע ר

איך וועל אייך נישט אריינלאזן. קיין מיטאג איז סי-ווי
נישטא. זייט רוק און צעגייט זיך, איר וועט דא נישט ארייני-
גיין, איך וועל נישט דערלויבן.

ע ז ל

מיר ווילן ברויט. אייער וואסערדיקע זוף גיט אונז.

פ א ר ו ו א ל ט ע ר

איך וועל אייך נישט אריינלאזן. איך וועל קיינעם נישט
אריינלאזן.

פ ר י י מ א נ

לויפט צו צום פענסטער און פראלט עס אויף מיט דער פויסט, וועלכע באגיסט
זיך מיט בלוט. די באדינער לויפן צו אים צו און רייסן אים אדעק פון דארט.
ער שרייט:

דורך דאנען, דורך דאנען, אהער, אהער!

פ א ר ו ו א ל ט ע ר

איך וועל רופן הילף, מע וועט אייך צעשלאגן און צעטרייבן.

פ ר י י מ א נ

רוף, רוף, מסורניק, וועמען דו ווילסט. מיר האבן פאר
קיינעם נישט קיין מורא, מיר ווילן ברויט, מיר ווילן זוף.

פארוואלטער

צו די באדינערס, וועלכע ממיתן פריימאנען:

קיינעם נישט אריינלאזן. שלאגן ביז בלוט. שוינט קיינעם
נישט! צום עולם: איך וועל רופן הילף. מכות וועט מען אייך געבן
און נישט קיין קוויטלעך. צעגייט זיך בעסער. אליין לויפט ער אריין
פון בירא, ריגלט צו די טיר, באהינדקט זיך דערנאך א פארשיצטער אין
פענטער.

פריימאן

רוף וועמען דו ווילסט, דו הינטישער זון. מיר האבן פאר
קיינעם נישט קיין מורא. מיר פאדערן עסן. לאזט זיך נישט
שלאגן! לאזט נישט שלאגן! רייסט זיך מיט די באדינער.

דער עולם שטורעמט די טיר.

פארוואלטער

דורכן פענטער גייט אין קאמיטעט נומער צוויי. דארט איז
נאך דא קוויטלעך.

פריימאן

ער נארט אונז שוין ווידער. מיר קענען שוין זיינע שפיצלעך.

א שטיק

גוט אים אהער, דעם שווינדלער.

פארוואלטער

איך האב טעלעפאנירט נאך הילף.

א צעשראקענע שטים

קומט אין קאמיטעט נומער צוויי.

א צווייטע שטים

מע וועט שלאגן.

א דריטע שטים

ראטעוועט זיך!

פריימאן

בלייבט! מיר ווילן ברויט. האט נישט קיין מורא.

א שטיק

ראטעוועט זיך!

פריימאן

אלע בלייבן! מיר פאדערן קוויטלעך.

א שטיק

אנטלויפט, אנטלויפט!

א צווייטע שטים

מע וועט שלאגן.

א דריטע שטים

קינדער, צעגייט זיך.

א פערטע שטים

קומט צום קאמיטעט נומער צוויי.

א פינפטע שטים

שרייט נישט, שרייט נישט! מיר האבן נאך געוואלט קוויטלעך.

פריימאן

אלע אהער, אהער!

א שטיק

מיר וועלן גיין אין קאמיטעט נומער צוויי.

א צווייטע שטים

מען וועט שוין דארפן קומען מארגן באגינען.

א דריטע שטים

קומט אוועק.

דער עולם צעגייט זיך ביטלעכדיי

פריימאן

אלע מוזן בלייבן, אלע! מיט מיין צעשלאגענער האנט וועל

איך נישט זאגט ווערן. פון די באקומענע קלעפ וועט איר נישט

פארגעסן דעם הונגער. אלץ צעשלאגן און צעברעכן. עסן מוזן

זיי געבן.

א שטים

פאלגט אים נישט.

א צווייטע שטים

קומט אוועק.

א דריטע שטים

מע וועט ברעכן די ביינער.

פריימאן

פחדנים! בלייבט. ברויט האָט איר מורא צו סאָדערן?

אַ שטיק

צעגייט זיך. צעגייט.

אַ צווייטע שטים

ער וויל זיך נאָר שלאָגן. ער מאַכט נאָר אַ טומל.

אַ דריטע שטים

סון זיינע ווערטער וועלן מיר נישט זאָט ווערן.

פאָרוואָלטער

צוליב אים באַקומט איר נישט קיין קוויטלעך.

אַ שטיק

אַ לאַבז איז דאָס.

אַ צווייטע שטים

קומט. לאַזט אים דאָ איבער.

אַ דריטע שטים

ער שטערט אונז צו קריגן קוויטלעך.

עולם

ער! ער! ער!

פריימאן

גלייבט נישט, גלייבט נישט. אַלע מוזן מיר דאָ בלייבן.
פאָדערן דאָס, וואָס קומט אונז, איז נישט קיין שאַנד און נישט
קיין פאַרברעכן. אַלע צוזאַמען קאָן מען קיין שלעכטס נישט טון,
אַלע מוזן בלייבן. אַלע!

פאָרוואָלטער

פאָלגט אים נישט. צעגייט זיך, צעגייט.

פריימאן

שווייג, דו הינטישער זון!

פאָרוואָלטער

ער קומט דאָ נאָר טימליך. ער האָט שוין אָפּגעגעסן.

עולם

וואָס? וואָס? וואָס?

פאָרוואָלטער

ער פרעסט און זויפט גאַנצע טעג. דאָ קומט ער נאָר שרייען.

פריימאן

גלייבט אים נישט, דעם ליגנער, ער וויל נאָר ביזן בלוט
פאַרשאַפן, אונז צעטיילן. אַלע מוזן בלייבן, וויל אַלע זענען
מיר הונגעריק.

אַ שטיק

ער איז זאָט.

אַ צווייטע שטים

אַן אונטערגעקויפטער אַגיטאַטאָר.

אַ דריטע שטים

פאָלגט אים נישט.

פאָרוואָלטער

ער וויל אייך נאָר באַגראָבן, אַריינזעצן. אַנטלויפט בעסער.

פריימאן

מיר האָבן פאַר דיר נישט קיין מורא. אונז קומט ברויט.

אַ שטיק

פאָלגט אים נישט.

אַ צווייטע שטים

זיי גייען שוין!

אַ דריטע שטים

אַנטלויפט! אַנטלויפט!

איבערגעבליבענער עולם

וויי איז אונז!

פאָרוואָלטער

אַנטלויפט. דאָ טאָר מען נישט בלייבן. איר וועט שלעכט

ענדיקן.

אַ שטיק

צום קאָמיטעט נומער צוויי!

אַ צווייטע שטים

קומט אַלע, קומט.

בעשרייען, יללות פון קינדער און היסטערישע אויפגעדערונגען פון פריימאנען
צו בלייבן. דער עולם צעגייט זיך ביטלעכעווייז. אויפן הויף בלייבן בלויז פריי-
מאן און יונג. ביי דער טיר פון קאמיטעט דרייען זיך אין הינטערגרונט דער
פארהאלטער מיט די באדינער, וועלכע פאררייסן די טיר און פענסטער. יונג,
וועלכער האט ביי איצט אויפגעקומען באטראכט דעם הויף, דערנענטערט זיך
צו פריימאנען. דער לעצטער איז פארנומען מיט באנדאזשירן מיט א טיכל די
צעבלויסקע האנט. פון מענסטער שרייט דער פארהאלטער צו פריימאנען.

פארוואלטער

נו, וואס האסטו אויסגעפירט, רעדנער מיינער?

פריימאן

נישט היינט, איז מארגן. דיין סוף וועט אויך קומען.

פארוואלטער

היינט האסטו דערווייל גארנישט געפועלט.

פריימאן

מיטאמאל קען מען גארנישט אויספירן. דו ווארפטסט אן
שרעק מיט דיינע שטעקנס, דראסט מיט קלעפ, ציטערט מען,
מע האט נישט קיין פוח צו לאזן זיך שלאגן, מע האט נאך
נישט קיין דרייסטקייט, און קוויטלעך גיסטו אויך נישט יעדן
טאג, דו פארקויפטע נשמה!

איינער פון די באדינער

נו, טראג זיך שוין אפ, אויב דו ווילסט נישט, אז איך
ווא דיר נאך די אויגן אונטערהאקן.

פארוואלטער

לאזט אים צורו א.

צווייטע סצענע

פריימאן

דעם באמערקטן יונגן זעט נאך, ווער עס האט רחמנות!

יונג

וואס וועט איר זיך דא אויסטענהן מיט אים? קומט בע-
סער מיט מיר, מיר וועלן צוזאמען פארבייסן.

פריימאן

א פילאנטראפ זענט איר? איך שפיי אויף אזעלכע פילאנ-
טראפן! מיך אליין פארבעט איר? אלע זיי דא האט איר גע-
דארפט נעמען!

יונג

אבער איר זענט דאך אליין, און איר זענט פארמאטערט.

פריימאן

אבער וואו זענט איר געווען ביי איצט? איך וועל מיט
איין נישט גיין, קיין נרבות געם איך נישט.

יונג

איך בין נישט קיין פילאנטראפ. איך בין דא א פרעם.
דער, געקומען שטודירן די לאגע דא, דערנאך שילדערן...

פריימאן

אוי גאר? האבן מיר, הייסט עס, דא פאר אייך א פאר-
שטעלונג געגעבן? איר האט אונז, הייסט עס, שטודירט? און
אזעלכע דיכטער האבן אויך א ברייטע האנט, ווי איך זע. איר
ווילט אונדא א שמועס-טון מיט א ווילדן, קולטורלאזן שרייער,
וואס האט סקאנדאלעוועט צוליב א שטיקל ברויט, וואס? א
שמועס מיט מיר איז ווי אן אינטערוויו מיט אן עקזאטישן
פרינק, הא?

יונג

איך וויל טתם רעדן מיט אייך. וויסן, ווער איר זענט...

פריימאן

ווער איך בין? כא, כא! איר דארפט נאך פרעגן?

יונג

רעגט זיך נישט אויף.

פריימאן

איר זעט נישט? שטייט דען נישט אויף מיין פנים גע-
שריבן, אז איך בין אן אויסוואורף, א העצער? אבער איך בין נישט
מער, ווי א רעדוצירטער אנגעשטעלטער און, מיין הער, איר
מעגט הויך לאכן, איך בין אויך א דיכטער. וואס אן אמת, א
פראלעטארישער דיכטער. מיין ליד איז נישט קיין פוסט נאכט.

געוויין, מיין ראמאן איז נישט קיין לאקרייז-זיסע דערציילונג וועגן רבנישע טעכטערלעך אויף קיצלדיקע אטאמאנעס. מיין דראמע איז נישט קיין פסיכאלאגישער קוואטש מיט פילאזאפישער שטרוי-מעלקעריי און צוגעפוצטן סקעפטיציזם... איך שטיי נישט פון דער זייט, איך בין אין דער סאמע מיט פון די, וואס איר קענט נאך פונדערווייטנס; מיט מיינע ביידע פיס שטיי איך אין דער געדיכטער ריי פון די אפגענארטע, באעוולטע און הונגעריקע. אזוי ווי זיי בין איך גערודפט און געיאגט, ווי זיי ראנגל איך זיך און קעמף. מיין שאפונגס-קוואל געפינט זיך נישט אין רע-סטארען, וואו פאר א גלעזל משקה קען מען זיך דערוויסן, ווי אזוי מע לעבט אין די בוידעם-שטיבלעך, אין די פייכטע, קע-לערס און פארדומפענע באראקן-נארעס. איך בין דארטן יעדן טאג, איך זעטיק זיך יעדע מינוט מיט מיינע און אלעמענס פלאגן, זארגן, הונגער, דורשט, קעלט און קרענק. דאָרט זאָפּ איך זיך אָן מיט פייער פון רעוואָלט, דאָרט צעגלייט זיך אין מיינע אָרערן בונט. ווער איך בין? א זינגער אין פאריאסען-כאָר בין איך, א העראלד פון צאָרן און כעס, א נביא פון נקמה און קללה דער אלטער וועלט, א מיטבויער און שטיינהאקער ביי דער שוועל פונם נייעם מאָרגן. ווער איך בין? א פשוטער הייצער, מיין הער, ביים דערווייל נאָך אין די טיפענישן ברויזנדיקן וואולקאן פון דער באַליידיקטער מאַסע. איך רייס-אויף די פינג-סטערניש מיטן ליכט פון כהן איבערצייגנדיקן וואָרט. איך ווייז די ווירקלעכקייט אזוי ווי זי איז, אז מע זאָל דערזען דעם שולדיקן אין אונזער עלנד און נויט. און איך טו עס דערפאר, ווייל א קינד בין איך פון פיין קלאָס. זיינע צרות, זיינע פיין האַב איך און אויך אויפגעמען מוז איך זיין קאמף. איך דארף נישט קיין קרענק און קיין פבור, ווייל איך בין נישט אליין. איך בין א טייל פון דער מאַסע, וועלכע איז היינט נאָך א צערי-סענע דורך אייער בייזער, שרעק-אויפּוואַרפנדיקער צונג, אַבער מאָרגן וועלן מיר זיין צוזאַמען, מיר אַלע. און איר, דער גע-ליבטער זון פון די מוזעס, וועט נעבעך נישט האָבן מער קיין הונגעריקע צום באַוואונדערן און קיין פאלשע און גרויליקע

בילדער וועט איר נישט דארפן שילדערן, פדי צו רייצן דעם אפגעשוואכטן אפעטיט פון די זאטע. ווער איך בין? קוקט און באַוואונדערט מיר, דעם אומפאַראַנטוואָרטלעכן העצער און גאסנינג.

פיר האנגטאלט

בילד 2

ערשטע סצענע

מיט א טאָג שפּעטער. א שיינער פּרילינג-פּרימאָרגן. אין זאָל פון א פּענסיאָנאַט. די ווענט — באַהאַנגען מיט בילדער פון יונגע יידישע מאָלער, א לאַמפּ אין גע-שטאַלט פון אַ מנורה. פיל קינסטלערישע, פּאַלקסטימלעכע מאָטינן אין דער דעקאָראַציע. ביי אַ שוין סערווירטן טיש זיצן אויבן-אָן דער דיכטער יונג, זיין ברודער, נחום, אַבעל, דער לערער, טרויב, רות, אלישבע, דינה און אַהרן. ס'איז דער סוף פון פּייערלעכן פּרישטיק-באַנקעט לעבן יונגן. די געסט פירן צווישן זיך אַ הימישן, לאַנגווייליקן שמועס.

אַ ב ע ל

צום לערער, אַנצווייט — שטיל

איך פיהל זיך זאָ פּייערליך! בעגעגען זיך מיט יידישע קינסטלער זאָ נאָהע איזט דאָך פיר מיר זאָ איין זעלטענהייט, נעם-פאָ — אונד דאָצו זיין אין געזעלשאַפט פאָן גראַנד-מייסטער יונג זעלבסט. פאַרשטייט איר, מעסיע! ער איז דאָך זאָ בעריהמט, מאָן איבערזעצט איהם פיעל, אין פאַריזער זשורנאַל האַב איך וועגען איהם געלעזען...

ל ע ר

קענט איר זיינע ווערק?

אַ ב ע ל

אָ... אָ... ניכט אַלעס, קיין צייט נישטאָ, מ'איז דאָך פער-נומען, מ'רייזט, מ'אַרבייט דאָך... אַבער איך פּערגעטער איהם, ער דערמאָנט מיר, ווער איך בין און פון וואָנען. איך ערינער זיך איין אַבענד אין בריסעל ביי אַ געפאַקטען זאָל פון מוטלאָזע

און פארבענקטע וואנדערער, גלאב-טראַטערס. עס קומט אַריין
יונג, צינדט-אָן מיט ענטזיאַזמוס די גרויע צוהערער, זיין וואָרט
פרישט אונד וועקט.

ל ע ר ע ר

דאָס האָט געוויקט דאָס יידישע וואָרט, זיין לאַנג נישט
געהערטער קלאַנג, וואָרן וואָס איז שייך דעם אינהאַלט, איז
ער דאָך אונז פולשטענדיק פרעמד.

א ב ע ל

אויפגערעגט וואָס זאָל בעדייטען „אונז“?

ל ע ר ע ר

„אונז“ הייסט: מיר, דאָס פאָלק. איר וועט מיר דערלויבן
צו רעדן אין דעם נאָמען.

א ב ע ל

א, מיין הער, אַ שיינע פאָזע.

ל ע ר ע ר

א, ניין. אין מיינע ווערטער שפיגלט זיך אָפּ די מיינונג
פון מיינע שילער און פון אַריי פאָלקס-מענטשן, וועלכע מ'צווינגט-
אויף טאָג-טעגלעך צו קומען אין באַרירונג מיט דעם, וואָס רופט
זיך „יונג און געזעלשאַפט“ און מיר מוזן עס אַפּרוקן פון זיך.

א ב ע ל

נא, טאָ וואָס טוט איר דאָ?

ל ע ר ע ר

איך האָב אויסגענוצט די געלעגנהייט, וואָס איך מיט מיי-
נע חברים און באַקאנטע קומען אין דעם פענסיאָנאַט יעדן זונ-
טיק, כדי פערזענלעך זיך צו באַקענען מיט אַן אַוויגערופענער
גרויסער פערזענלעכקייט.

גחוב הייבט-אויף זיין נוס און טרינקט אַ טאָסט, אלעמענס אויפמערקזאמקייט
ווענדט זיך צו אים

נ ח ו

דערלויבט מיר, מיינע חשובע און ליבע פריינד, צו דאָנ-
קען אונזער מייסטער יונג פאר דעם כבוד, וואָס ער האָט אונז
פארשאַפן מיט זיין אַנוועזנהייט צווישן אונז, און צו באַגריסן

אים נאָכאַמאָל אויף דער ערד, פון וועלכער ער האָט געוויגן
די יניקה צו זיין שאַפן און כוח צו באַהערשן דעם ערבוב-
תחומים פון אונזערע צעשפרייטע ברידער, כדי צו שטיין דאָ
און דאָרט, אומעטום אויף זיין הייליקן פאָסטן. פאר דיין געזונט
טרינק איך, יונג. און ווינטשנדיק דיר דערפאָלג אין דיין וויי-
טערדיקער אַרבעט, וויל איך דיך אויך אַנרעגן צו דערציילן
אונז די נייע, וועלכע דו ברענגסט פון דער גאָרער וועלט.

לחיים!

א ב ע

לחיים, לחיים!

י ו נ ג

פריינד און חברים! מיין גרעסטן דאָנק פאר אייער קבלת-
פנים, פאר דער גאסטפריינדלעכקייט און אַכטונג, וואָס איר האָט
מיר אַרויסגעוויזן. איך מוז אַבער היינט ליידער זיין קאָרג אין
ווערטער. זייענדיק פארמאָטערט פון וועג, בין איך נישט אימ-
שטאַנד צו דערפילן אייער וואונטש און דערציילן אייך איצט
וועגן מיינע לעצטע איבערלעבענישן און שאַפונגען. איך האָף,
אַז איר וועט מיר מוחל זיין, ווען איך וועל זיך באַגנוגענען מיט
אויסטריןקען אַ פוס פאר אַלעמענס געזונט. פראָזיט.

א ב ע

פראָזיט, פראָזיט!

נ ח ו

דו האָסט מיך שטאַרק אַנטטוישט, יונג. קוים וואָס איך האָב
זיך איינגעהאַלטן פון פאַרוואַרפן דיך מיט קשיות גלייך ווי דו
ביסט אַנגעקומען און איצט הייסטו מיך ווידער שווייגן.

א ב ע

מיר זענען אַלע אַנטטוישט. אויפן היינטיקן פרימאָרגן האָב
איך געוואָרט ווי אויף אַ נס, וועלכער וועט מיר אַנטפּלעקן
איינערע סודות, לעשן מיין דורשט צו וויסן אַלץ, וואָס האָט אַ
שייכות צו אייך און איצט מוזן מיר דאָך אייך לאָזן צורו. קיין
אַנדערע ברירה האָבן מיר דאָך נישט, ווי אויסצוהערן אייער באַפעל.

יונג

איך דאנק אייך זייער, עס איז מיר באמת שווער צו רעדן וועגן דעם, וואָס איר פאַרלאָנגט. איין סיבה פון מיין שווייגן האָב איך שוין אויסגעקלערט. אָבער עס זענען דאָ נאָך פיל אַנדערע....

אלישבע

הער יונג, איר זענט בנאמנות א יונג. שטענדיק פטרט איר אונז אָפּ אויף אַזאָ אַדער אַן אַנדערן אופן. אָבער היינטיקס מאָל וועט איר זיך פון מיר נישט אַרויסדרייען, שפעטער צי פריער וועל איך אייך צווינגען צו רעדן.

נחום

מ'באַשטעלט שוין ביי דיר אַ ראַנדעוואָ. זיי זיך מודה, אַז אַזאָ דערפאַלג ווי ביי אונז האָסטו אינערגעץ נישט.

יונג

געוויס. אומעטיק און שטילער אַזוי ווי מיינע דערפאַלגן או-מעטום....

לערער

קענט איר זיך אויף דעם באַקלאָגן?

יונג

וועגן דעם וויל איך בכלל איצט נישט רעדן.

נחום

איך דערקען דיך נישט. וואָס איז דאָס פאַר אַן אומעט ביי דיר? וואו איז דיין זיכערקייט אין זיך פון אַמאָל? אַ שלעכ-טער שינוי, פריינד.

יונג

דערלויב מיר איצט די סיבות דערפון צו פאַרשווייגן. דאָס קאָן שאַדן אייער פריילעכער שטימונג.

אברהם

וואָס באַדייטן אייערע רייד, הער יונג? נישט דאָס האָב איך געהאַפּט צו הערן פון אייך. איך האָב זיך פאַרגעשטעלט, אַז איר זענט מעסט און אַנטשלאָסן, אַז מיר זענען לגבי אייך קליינע, הילפלאָזע שרייער.

יונג

זעלאַסט זיך הילפלאָזע שרייער. כאַ-כאַ-כאַ...

אלישבע

איך וואָלט בעסער געראַטן נישט צו מאַטערן אונזער גאָסט. די מידקייט פון וועג מאַכט אים נידערגעשלאָגן און די, וועלכע קענען אים נישט גוט, וועלן באַקומען אַ פאַלש בילד וועגן אים.

טרויב

דאָס וועטער איז אַזוי שיין, די אומגעגנט וואונדערבאַר, איך לייג פאַר אַ שפּאַציר.

אברהם

צו יונגן איר וועט דאָך אונזער געזעלשאַפט נישט פאַרלאָזן?

יונג

ליידער — יא. איך פיל זיך אַזוי מיד, אַז איך צווייפל צו זיין בכוח אונטערצונעמען איצט אַ שפּאַציר. שטערט זיך אָבער נישט. מיט פאַרגעניגן וועל איך דאָ פאַרבלייבן מיט נחומען, פאַרשטייט זיך, אויב ער וועט וועלן בלייבן אין מיין געזעלשאַפט.

נחום

אַך, מיט דער גרעסטער פרייד.

אלישבע

איר אַנטוישט אונז אויף יעדן שריט, נאָר אַזוי ווי איר באַרעכטיקט זיך, מוזן מיר אייך מוחל זיין. גייען מיר, אַלזוי, שפּאַצירן, מיינע הערן?

זלע הייבן זיך אויף, מע רוקט זיך צום אַרויסגאַנג, דער לערער אָבער גיט צו נחומען און שמועסט מיט אים.

אברהם

מיר גייען אַלזוי. איר וועט אונז אָבער אַנטשולדיקן, הער יונג, פאַר דעם קורצן און נישט זייער געלונגענעם קבלת-פנים.

יונג

אַ, איך דאַרף נישט קיין אַפיציעלע צערעמאָניעס, אונזער היינטיקע אינטימע צונויפטרעפונג איז געווען באמת אַנגענעם.

איך דאנק אייך הארציק און זייט מיר מוחל, וואָס איך בין
היינט נישט געווען אימשיטאָנד אַנטקייגנצוקומען אייער פאַרלאַנג.
ט ר ו י ב

מיר דערפילן אייער וואונטש און לאָזן אייך אליין.
א ל י ש ב ע

אַלזוי, צום גיכן ווידערוען.

ר ו ת

אַבער פריש און אָן קאַפּריזן.

ד י נ ה

גרייט צו פאַר אונז אַ גוטן הומאַר.

אַ ב ע ל

קודם-כל הומאַר, הומאַר, מיין הער.

י ו נ ג

איך האָף, אַז דאָס צווייטע מאָל וועט איר שוין צו מיר
קין טענות נישט האָבן.

א ל י ש ב ע

אַלזוי, אַדיע.

אַ ר ע

אַריע, אַדיע! אלע גייען אַרייס. אַ חוץ יונג, זיין ברודער, נחום

און דער לערער.

צווייטע סצענע

נ ח ו ב

ווייסטו, יונג, איך דערקען דייך גאַרנישט. וואָס איז מיט
דיר געוואָרן? וואו איז פאַרשוואונדן דיין שטענדיקע פריילעכקייט?

י ו נ ג

ס'איז אַוועק, אַוועק...

נ ח ו ב

איך פאַרשטיי נישט. וואָל עס זיין אַ פאַרזאָרגטקייט מחמת

נייע גרויסע פלענער.

י ו נ ג

אַ, לאָז מיר דערמיט צו-רו. איך מוז דיר זאָגן קורץ און

— 20 —

שאַרף, אַז נישט נאָר וואָס איך האָב נישט קיין שום פלענער,
נאָר איך בין נישט אַפילו מסוגל וועגן עפעס-וואָס צו טראַכטן.

נ ח ו ב

וואָס איז דו חזקסט?

י ו נ ג

אַ, ניין. איך רעד ערנסט. צוליב דעם, וויל עס נאָנט מיר
עפעס און עס ווייטיקט, בין איך דאָ געקומען זוכן אַ תרופה.
שוין לאַנג, אַ, לאַנג, ווי עס פלאַטערט אין מיין נשמה אַ שוואַר-
צע קראַף, אַ קליין פינטעלע, וואָס וואַקסט, פאַרגרעסערט זיך פון
מינוט צו מינוט, שאַפט מחנות פינטעלעך, וואָס באַהערשן מיר,
קאַרטשן מיין „איך“, פייניקן מיין מוח, בינדן זיך צונויף אין איין
גרויסן פלעק, — אַ פלעק — געדאַנק, וואָס לאָזט מיר נישט לעבן,
וואָס וועט מיר אומברענגען, אויב איך וועל אים נישט פאַרניכטן.

ל ע ר ע ר

צוהערנדיק זיך די גאנצע צייט פאַראינטערעסירט

רעדט דייטלעכער, צו וואָס פאַרשלייערן?

נ ח ו ב

איך פאַרשטיי עס טאַקע נישט.

י ו נ ג

דאָס איז אפשר דער אייביקער „פאַרוואָס“ און „פאַר
וועמען“, די שווערע קלאַץ-קשיה, צי דו האָסט נישט אָפּגעלעבט
יאָרן אומזיסט. דער שטן, וואָס לאָזט נישט קיין איין רגע צו-
רו און פרעגט תמיד, צי איז עס ריכטיק געווען?

נ ח ו ב

פון וואָנען נעמט זיך צו דיר דער סקעפטיציזם? מע האָט

דאָך דיינע פאַרדינסטן ווי געהעריק אָפּגעשאַצט, געלויבט זיי,

בעצירט אין קרענץ.

ל ע ר ע ר

אַזוי האָט מען אייך טאַקע פאַרפירט. גלייבט זיך נישט

אַ ביסל, לייגט צו צו זיך דאָס מעסער פון אַנאַליז. נאָך אַזאָ

אַפּעראַציע וועט איר אפשר וואונדער באַווייזן.

— 21 —

נחום

שטיל, אַנאָווייט אַ חוצפה צו רעדן אין מיין אַנוועזנהייט וועגן דעם, וואָס געהער צו מיר. הויך האָלט איר יונגס ביז איצטיקן שאַפן פאַר ווערטלאָז?

לערער

שווייגט

יונג

הלסו סרמר. ניו יארק

דאָס וויל איך טאַקע דאָ זיך דערוויסן. איך מוז זיך אַליין איבערצייגן, צי מע לייענט מיך און ווי אַזוי, כדי צו וויסן, צי מע דאַרף אַלץ אויסמעקן און אָנהייבן פונסניי, צי מע קאָן שפּינען די אַלטע קאַנווע. נחום, דו קענסט זיך גאַרנישט פאַרשטעלן אין וואָס פאַראַ געדריקטער שטימונג איך בין לעצטנס. אַרום פראַוועט מען יובלס, עס שאַלן די שופרות פאַר מיין גבורה, פאַר מיין גרויסקייט און איך אַליין אַנטלויף, אַנטלויף... צייענדיק וויל מע יאָגט מיך...

נחום

נאַרישקייטן, איינרעדעריי, ווער יאָגט דיך דען?

יונג

איינער, איינער אַ פאַרשוין, וואָס האָט אַ קעלט אין מיין נשמה אַריינגעווייט, נאָך דעמאָלט, ווען איך האָב זיך גע-וואַרעמט ביי דער זון פון אייער ראָזיקער קריטיק און אייערע שטענדיקע לויפ-געזאָנגען... אַ צופאַל בלויז האָט מיך אַוועקגע-שטויסן פון דעם אַלעס און געוויזן דעם אמת.

נחום

ערשט איצט ביסטו אַ גענאַרטער.

יונג

אָ, ווען דאָס וואָלט אַזוי געווען... הער זיך איין, וואָס עס האָט מיט מיר דאָ גאַרנישט לאַנג צוריק פאַסירט: מע האָט מיך איינגעלאָדן אין אַן אַרבעטער-קלוב צו רעציטירן עפּעס פון מיינע שאַפונגען. פון אָנהייב האָט מען זיך גאַנץ אויפּמערקזאַם צוגעהערט צו מיר, צום סוף אָבער האָב איך זיך אַרומגעזען, אַז מע דרימלט... די, פאַר וועמען איך האָב מיינע פערזן געשאַפן.

זענען איינגעשלאָפן ביים קלאַנג פון וייער ריכטערס וואָרט... פון דעמאָלט אָן יאָגט און טרייבט מיך עפּעס אָן אומרו אַרום... איך ווייס נישט, צי איז דאָס אַ געדאַנק, צי אַ מענטש, נאָר איך פיל דיטלעך אַ בליק, וואָס שניידט זיך אין מיר איין, וואָס וואַרפט מיך אין אַנמאַכט... פון אָנהייב האָב איך געמיינט, אַז דאָס איז בלויז אַ וויזיע, אָבער שפּעטער האָט זי זיך פאַרוואַנדלט אין אַ שטיק ווירקלעכקייט... מעגלעך, אַז איך האָב זיך נאָר איינגעפילדעט דאָס אַלץ, אָבער איך קען שוין נישט אָפּטרייבן דאָס געפיל, אַז עפּעס אַ פאַרשוין פאַרפאַלגט יעדן טריט מיינעם.

נחום

האָסט זיך אַ משוגעת איינגערעדט. אַ פאַרפאַלגונג-מאַניע האָט דיך באַהערשט. שלאָג זיך אַרויס פון קאַפּ די בבא-מעשיות.

יונג

שטעל זיך פאַר, אַז גייענדיק נעכטן אין ליטעראַטור-פאַריין. דערווע איך דעם פאַרשוין אויף דער גאַס. שטעל זיך פאַר מיין שרעק! קוים וואָס איך בין דאָ געקומען צו לויפן. און איצט קען איך זיך שוין מער נישט רירן פון דאַנען. דאָ מוז פאַרקוי-מען דער קאַמף צווישן מיר און יענעם פאַרשוין, איינער פון אונז מוז דאָ זיגן, איך, אָדער ער, וויל ווייטער צו לויפן און אַנטלויפן, ווערן געיאָגט האָב איך מער קיין פּוּח נישט...

נחום

דו האָסט זיך גוט פאַרדרייט דעם קאַפּ. מע האָלט דיך פאַר אַ קלוגן, ווי אַזוי איז דאָס אַלזוי געשען, אַז עפּעס אַ פאַרשוין זאָל דיך אַזוי באַאיינפלוסן, אַ פאַרשוין, וועלכער עקזיסטירט אפּשר גאַרנישט און אויב יאָ, פאַרשטייט ער זיך געוויס נישט אויף דיין קונסט.

יונג

ס'איז דיר לייכט צו זאָגן; מע האָט מיך פריער באַליי-דיקט, דערנאָך געדראָט און פאַרפאַלגט טויזנטער מילן, ווכנדיק דעם פאַסנדיקן מאַמענט צו נקמה.

נחום

דו ביסט פון זינען אַראָפּ, דו רעדסט זיך איין נאַרישקייטן.

און מיר האָבן דאָ, האַלטסטו, גערימט אין שפּאַס? קיין איין
קריטיקער האָט נאָך נישט געוואָגט דיר עפעס פאַרצוואַרפן, אַלע
האָבן דיר הלל געוואַנגען, דיין שאַפן האָט אונז דערצו געצוואַנגען.

ל ע ר ע ר

עס האָט זיך אָבער אַמאָל יאָ געפונען אַ שטיט פון אַ
ניין-זאָגער. מע האָט אים אָבער פאַרשריגן, ווי אַ פאַררעטער.

נ ח ו

איר רעדט וועגן אַן אומזיניקער דילעטאַנטן-אַרבעט; וועגן
אַ מענטש, וואָס האָט קיין שום ידיעה נישט אין ליטעראַטור
און וויסנשאַפֿטלעכער קריטיק.

ל ע ר ע ר

און ווער זענען די וויסנשאַפֿטלער? זייט מיר מוחל! אונז-
זער קריטיק! נאַרישע פֿלוידערייען. נישט-קאַנסעקווענטע איבער-
דיכטונג אָפט פון צווייפֿלהאפֿטער דיכטונג. דאָס איז קעלבערנע
התפעלות, אַ ים פון קאַמפֿלימענטן, אָדער — זידלערייען. דער
אמת איז ביי אייך פאַרשלייערט מיט פראָזעאָלאָגיע; ער טראָגט
אַ מאָדערנעם שטאַט. פאַרפֿודערט נעבען איז ער און פאַרשמינ-
קעט, שווער אים צו געפינען אַפֿילו מיט דער זון אין דער האַנט.

נ ח ו

אַן אויפֿגערעגטער הערט אויף!

ל ע ר ע ר

צי געהערט איר צו די יעניקע, וואָס האָבן ליב צו הערן
וועגן זיך נאָר לויב? הערט מיך אויס ביזן סוף און ענטפערט.

נ ח ו

אייער עזות-פנימדיקייט איז אומבאַשרייבלעך. דרך-ארץ!

ל ע ר ע ר

דערלויבט מיר.

י ו נ ג

העלכער קוקט זיך די גאַנצע צייט צו אויפֿמערקזאַם צום לערער, ווערט זיך
צו נחמץ:

באַרויך זיך, נחום. נישטאַ צוליב וואָס זיך אויפֿצורעגן.

ל ע ר ע ר

צו נחמץ קענט איר דען פאַרלייקענען, אַז איר זענט
שטענדיק זאַט און צופרידן פון אַלץ, וואָס איז אונזער. ביי
אייך זענען אַלע דערהויבן און גרויס, יונג און אַהרן, טרויב און
אלישבע, אַלע זענען וואונדערבאַר, שאַפן פראָכטפולע מוזיק,
לייכטן ווי די שטערנס, ווי די זון... כאַ, כאַ. צעלאַכט זיך

נ ח ו

פֿיערלעך פינפֿאונצוואַנציק יאָר האַלט איך דעם רודער פון
אונזער ליטעראַטור און קיינער האָט נאָך נישט געוואָגט אַזוי
מיך צו באַליידיקן.

ל ע ר ע ר

אַ דאַנק אייך און אַזעלכע ווי איר שרעקן מיר זיך פאַרן אמת...
ביי אונז וואוינט אַ שרעקלעכער דלות, אָבער איר האָט אונז
אויסגעלערנט אין יעדער קליאָטשע צו זען אַ פאַרצויבערטן בן-
מלך, איר האָט אונז איינגערעדט, אַז אַלע אונזערע טאַטן זענען
מצוות, אַז עברות באַגייען נאָר די גוים; זיי זענען שלעכט,
מיר—גוט. צוליב זיי לייזט די וועלט, און מיר, די ריינע, זינד-
לאָזע משיחים, וועלן אויסלייזן די מענטשהייט. אַ, הער נחום,
איר זענט דאָך איינער פון די, וואָס קירעווען אַזוי אונזער רעדל.
לויבנדיק די סאַמע מיאוסע געפֿילן פון פאָלק — חנפּעט איר
זיין אייגנליכע, סמט אים מיט שקר.

נ ח ו

אויפֿגערעגט ביז גאָר מער קען איך דאָס שוין נישט פאַרטראָגן.

י ו נ ג

לאַז זיך זיי אַראָפּרעדן פון האַרץ.

ל ע ר ע ר

אַ ביסעלע געדולד, מיין הער.

נ ח ו

איר פאַרלאַנגט מער, ווי איך קען...

ל ע ר ע ר

ס'איז נישט אַזוי טראַגיש...

נחום

דאָס איז איבער מיינע פוחות, איך קען שוין דאָס מער
נישט אויסהערן...

לערער

בלייבט. בלייבט און זאגט מיר, צי איז דאָס נישט אמת,
אַז מיט יאָרן צוריק, ווען עס איז געקומען צו אייך דער יונג-
גערמאַנטשיק יונג, האָט איר אים געדרוקט, נישט האָבנדיק אי-
בערגעלייענט? ווייל איר האָט זיך געשראָקן, אַז אויב איר וועט
נישט זיין גאַסטפריינדלעך, וועט מען פון אייך אַנטלויפן. איר
האָט זיך געפילט אַזוי שוואַך, יעדן איינעם צו זיך געצויגן,
גערומט, געלויבט און אויך איינגעשמועסט אונז, אַז זיי זענען
גרויס, ווייל אַלע אונזערע מוזן דאָך גרויס זיין. קענט איר
אַלזוי איצט צו קיינעם קיין טענות נישט האָבן. אייער מוסר
האָט מען דאָך נישט געהערט, אייער קריטיק איז דאָך געווען
אַ לויב-געזאַנג. איז דען אַ וואונדער, אַז יעדער איז זיך מיט
זיין אייגענעם שטעג אַוועקגעגאַנגען און געוואָרן אונז פּרעמד?
מעגלעך, אַז מיר זענען הינטערשטעליק לגבי יונגן, ס'איז אָבער
אויך מעגלעך, אַז ער איז גאָר הינטערשטעליק לגבי אונז. איר
האָט דאָך אָבער נישט געלערנט צופאַסן זיך צו אונז, נישט הייבן
זיך פון אונזער אַנטוויקלונגס-מצב, דעריבער האָט ער געשאַפן
נישט פאַר אונז, נאָר פאַר אייך, פדי איר זאָלט אים קענען אי-
בערדיכטן און באַזינגען.

נחום

גענוג, גענוג, איך קען שוין מער דאָס נישט הערן, לאָזט
מיך אַרויס פון דאַנען... לויט-אַרויס.

דריטע סצענע

לערער

דער אמת שטעכט די אויגן... און דערנאָך קומען די דאָ-
זיקע מענטשן און קלאָגן זיך, אַז זיי האָבן נישט קיין לייזער,
אַז די יידישע ליטעראַטור גייט אונטער... כאַ-כאַ-כאַ... זעלאַכט
זיך אייך סאָר מען דאָך נישט לייזענען, איר זענט סם, וועלכן

מיר מוזן אויסראַטן און פאַרניכטן... דערצו האָבן מיר נאָך גענוג
לעבנס-קראַפט.

יונג

אַ דערשראָקענער וואָס זאָגט איר?
יונגס ברודער
האָסט זיך נישט וואָס צו שרעקן.
לערער

מ'מוז פאַרשטיין, ווי אַזוי צו קומען צו אונז און רעדן
צו אונזער האַרץ. מיר זענען שוין גענוג אויסגעוואַקסן פון די
ווינדעלעך, און די שפּראַך אַליין קאָן נישט זיין דאָס איינציקע
מיטל, מיט וועלכן מ'קאָן אונז געווינען.

יונג

אָבער ווי אַזוי, ווי אַזוי מאַכט מען דאָס, איך באַגער
עס דאָך און פאַרלאַנג. אַנטפלעקט מיר אייער סוד.
ס'דערהערן זיך טריט. עס קומען אַריין: קלאַרפּיין, לעהין און קראַקער.

פערטע סצענע

לעווין

מיר וועלן אייך נישט שטערן דאָ, מיינע הערן?
לערער

ניין, מיינע פריינד.

יונגס ברודער

זייט באַקאַנט, דאָס איז מיין ברודער, אַ באַקאַנטער יידי.
שער שרייבער—אַ בירגערלעכער שרייבער.

יונג

קוקט אַ צעמישטער אויף די אַריינגעקומענע, דערלאַנגט זיי גאָלד די האַנט,
דערנאָך, חי אויפגעזעקט, צו זיין ברודער:
וואָס איז דאָס פאַר אַ נייע קוואַליפיקאַציע?
קראַקער
דאָס איז פאַר אונז—לשם אינסאַרמאַציע.

יונג

איך פארשטיי נאך אלץ נישט.

לערער

לאזט זיי צורו דערמיט! צו לעהינען: זאגט בעסער, וואס
האט איר שוין היינט אפגעטון? וואס הערט זיך ניס?

לעווין

דו פרעגסט דאס? ניס ביי אונז איז דאך א זעלטנהייט.

יונג

פארוואס דען? פארוואס? ווי אזוי לעבט איר זיך אויס
שטענדיק אינם זעלביקן? ווי איז דאס גאר מעגלעך? ווער זענט
איר, מיינע פריינד?

קלארפייין

מיר זענען מענטשן פשוטע, אויסארבעטער פון א שווער
לעבן, וואס רוקט זיך ביי אונז אין איינמאל אריינגעפאסטע
ראמען לויט אן אויסגעמערקטן פלאן. און ווען עס טרעפט עפעס
נישט-פארויסגעזעענס, האלטן מיר דאס פאר א מער אדער ווי-
ציקער ביזן וואונדער.

קראקער

האסט דאס גוט געזאגט. יא, מיר גייען פאמעלעך אבער
בהדרגהדיק צום ציל. דער פארג איז הויך, דער וועג איז קרום
און נישט אויסגעטרעטן, אבער מיר מוזן מנצח זיין אלע מניעות
און האפן, אז עס וועט אונז געלינגען.

יונג

וואס איז אבער אייער ציל?

לעווין

דאס לאזט זיך נישט אויפקלערן מיט איין ווארט. ער איז
איינער און אסך... ער האט ברייטע פלייצעס און טראגט א
שווער-געלאדענעם זאק...

קלארפייין

זארגן, זארגן — אייגענע און פרעמדע.

יונג

דאס זענען פראגן. וואס טוט איר אין דער ווירקלעכקייט?

— 28 —

קלארפייין

מיר פארשן אונזערע פעלערן און זוכן מיטלען, ווי זיי צו
פארריכטן.

קראקער

עס פעלט אונז ברויט, זוכן מיר פרנסה. קען מען נישט
קיין מלאכה, לערנט מען זיך ארבעטן.

לעווין

מיר זענען שוואך, איילט מען זיך צו שטארקן. דאס לעבן
איז א קאמף, שארפט מען זיך די פלייזן.

יונגס ברודער

מיר זענען פינסטער, יאגט מען זיך נאך ליכט. מ'הייבט
אן אלץ פון די פונדאמענטן. מיר טראגן ציגל פונדאסניי, די
ארבעט ברענט. קיין מי און שווייס שפארט מען נישט. און מער
האט מען דאך נישט, מיין פריינד.

לערער

מ'בויט די שול, מ'דערציט דאס קינד.

קלארפייין

דער וועג איז לאנג, אפט קלאפט דאס הארץ פון מי. די
דערנער זענען אזוי שטעכעדיק, די ארבעט — גרויס און שווער.
און מיר — אזא קליין הייפל... מ'זוכט א טרייסט, אביסל רו
פאר דער נשמה, אביסל שיינקייט, זון און וויסן, און עס איז
נישטא, נישטא וואו צו שעפן...

יונג

פארוואס? איז שוין די גאנצע ערד קליין פאר אייך?

לעווין

נישטא קיין טרונק פאר דער נשמה... די אלטע קוואלן
זענען אויסגעשעפט און זשאווערן שוין. קיין נייע שלאגן נאך
דערווייל נישט, אדער גיבן טריב וואסער. מיר שטיקן זיך פון
דורשט און עס איז נישטא, נישטא וואו א טרונק צו כאפן.

לערער

גענוג שוין אבער, ליבע פריינד, צו דרעשן אלטע צרות
און שווארצן זיך דאס געמיט. דאס וועטער איז נאך אזוי שיין.

— 29 —

אָבער עס קלייבן זיך שוין וואָלקנדלעך אין דרום. לאַמיר אויס-
נוצן די נאָך שיינענדיקע זון... ווער ווייס, וואָס פאַר אַ געוויי-
טער ס'וועט נאָך שפּעטער זיין... נישט אומזיסט קלייבן זיך שוין
וואָלקנדלעך אין דרום...

יונג

איך בין צו מיד, כדי צו פאַרברענגען אין אייער געזעל-
שאַפט. שטערט זיך נישט אָבער און גייט.
יונגס ברודער
אַלזוי גייט, טייערע פריינד, איך וועל נאָך דאָ בלייבן.
מיט דעם ברודער אַ ווייל.

אַלע גייען אַרויס, חוץ יונג און זיין ברודער, וועלכע געווענענען זיך מיט די
איבעריקע.

די אַרויסגיינענדיקע

אַדיע, אַדיע!

יונגס ברודער

אַדיע, אַדיע!

פינפטע סצענע

יונג

ס'איז מיר אַזוי שרעקלעך קאלט, דאָס האַרץ טוט אַזוי וויי.

דער ברודער

וואָס איז דיר? האָט דיר פאַרמאָטערס אונזער שמועס?

יונג

נישט דאָס... נאָר ליידן פון אַ נוצלאָז לעבן, פון אַן אומ-
ריין געוויסן צוליב יאָרן, וואָס זענען אַוועק אין גאַרנישט...
דער געפערלעכער לעבנס-טעות, וועלכער, ווער ווייס, צי ער
וועט זיך לאָזן אויסגלייכן און פאַרריכטן... זיטערניק שרעק פאַר
דעם אורטייל, פאַר אייער אורטייל איבער דעם געוועזענעם,
שרעק, טויט-שרעק פאַר דעם, וועלכער יאָגט און טרייבט מיר...

דער ברודער

נעם קיין זאך נישט צו טראַגיש, קיינער יאָגט דיר נישט,

— 30 —

ברודער. גוט איז אָבער דאָס, וואָס דו האָסט זיך איבערגעצייגט,
אַז דיין ביז-איצטיקע האַנדלונג איז געווען קרום און פאַלש און
וועסט איצט דעריבער קענען פאַרריכטן די באַגאַנגענע עוולד
לגבי אונז מיט מיפולער און נוצלעכער אַרבעט.

יונג

לאַך נישט, לאַך נישט פון מיר...

דער ברודער

דו ביסט אַ טאַלאַנטפולער מענטש, די מעלות פון דיין
שפּראַך קאָן קיינער נישט פאַרלייקענען. לאַזנדיק זיך אָבער מיטן
וועג פון פאַלשע עקספּערמענטן, האָסטו געשאַפן משונהדיקע
בריות, אַ שרייענדיקע רעטאָריק, ווערטער אָן אַ נוסח...

יונג

קיינער, קיינער האָט אויף מיר נישט קיין רחמנות...

דער ברודער

איך לייען נישט, אַז דו האָסט רעלאַטיוו רעכט געהאַט
מיט דעם קינסטלערישן אויסלעבן זיך אין דזשאַנזאָנ-סקריפּען,
אין אַזאַ קוויטש, ווי פון די, וואָס זענען פאַרמשפּט צום טויט,
ווייל די, מיט וועלכע דו האָסט זיך אַרומגערינגלט, האָבן שוין
טאַקע קיין כוח נישט צום לעבן, און שרייען, אַז אַלץ גייט
אונטער, ווייל זיי אַליין ווערן פון טאָג צו טאָג אַלץ שוואַ-
כער... יא, דו האָסט זיי ווירדיק רעפּרעזענטירט...

יונג

אַלע זענט איר פאַר מיר מלאכי-הבליה געוואָרן, יעדערער
באַשולדיקט, יעדער האָט טענות, דער אייגענער ברודער אפילו.
אַך, ווי זיי שרעקן מיר, ווי זיי מאַכן מיר ציטערן...

דער ברודער

איך וויל דיר נישט שרעקן, איך האָב נאָר געוואָלט דיר
אויפווייזן, פאַרוואָס דיין וועג איז לויט מיר פאַלש געווען. און
נאָך אַלעמען — איז עס דאָך פולשטענדיק נאַטירלעך. האָסט
דאָך געהערט צו די, וואָס פאַרגעטערן אַלטע שמות, אַדער גייען
גאָר אינגאַנצן אַוועק פון אונז. פרעמד אָבער ביסטו געבליבן

— 31 —

פאר די אלע, וואָס קעמפן פאר אונזער בעסערן מאַרגן. און דעריבער האָבן מיר דיר נאָר געקאָנט מיטמילן, ווי געזונטע פילן-מיט אַ קראַנקן... צו אונז האָסטו נישט גערעזט... זיי, דיינע קריטיקער, האָבן טאַרשיגן פאר דיר אינווערע ווייזן מיט לויבן, באַרימט ביסטו טאָר זיי געוואָרן, אָבער בלייב — פאר אונז, וועלכע האָבן געוואָלט אויף דיר מיט אָפּענע אַרעמס, געוואָרט אומזיסט, וואָלט אונז וואָגן דאָס ליכטיקע און וואָגיקע, וואָס מיר באַגערן אזוי צו הערן, נאָך וואָס מיר בענקען און מיר מוזן דעריבער אַנטלויפן צו פרעמדע, ווערן אָפּטרייניק דעם אייגענעם שטאַם.

יונג

מיט נעם אָבער וואָס ווילט איר? איר ווייסט דאָך דאָס אַליין נישט! איך האָב געגעבן פון מיין שענסטן און בעסטן, און איר זענט אַפילו נישט דאַנקבאַר.

דער ברודער

אויב דאָס איז געווען דאָס בעסטע...

יונג

זעט, זיך מיט וועלכע רעכט קומט איר מיט פאָדערונג. גען? מיר, די גאָט-געבענטשטע, גיבן דאָס, וואָס מיר ווילן, און איר מוזט נעמען, נעמען און דאַנקען פאר יעדן וואָרט, קושן יעדעס אות... אייער דאַנקבאַרקייט דריקט איר אָבער אויס מיט דעם, וואָס איר באַווייליקט צו שלאָפן, בעת מיר אימפּראָ-וויזירן... איר זענט אונז נישט ווערט...

דער ברודער

דעריבער ציטערן מיר טאָקע אין דער האַנט אייך אַרייַן-צונעמען.

יונג

איך האָב געמיינט, אַז איר זענט טאָקע גערעכט, איצטער זע איך אָבער, אַז איר שפּילט זיך בלויז מיט ווערטער.

דער ברודער

דו האָסט אַ טעות.

יונג

היסטעריש, צעווייגט זיך דערנאָך

ניין, ניין... איר זענט מגושמדיק, גראַב... איר זענט הונג-געריק? דעם מאָגן ווילט איר פאַרשטאַפּן? טאָ שניידט זיך איי-נער דעם צווייטן און זייגט דאָס בלוט... פאר אייך איז נישטאָ קיין פאַעזיע... איר פאָדערט דיכטונג אויף באַשטעלונג?

דער ברודער

פאַרוואָס פאַרלירסטו באַלד דאָס גלייכגעוויכט? ס'איז נישטאָ צוליב דאָס זיך צו דענערוויירן. די זאָך איז גאָר פשוט: פאַר-לאַנגט עפעס איין צד, האָט דער צווייטער צד דאָס רעכט צו שטעלן די זעלבע פאָדערונגען. מיר טוען דאָס דאָך אזוי עניווח-דיק. וואָס פאָדערן מיר דען, וואָס?

יונג

דער טייוול ווייס אייך! די גאַנצע צייט שרייט איר וועגן עפעס, קיינער אָבער פון אייך קען דעם ספינקס מיט דעם גאָ-מען נישט אַנרופן... וויי איז דעם, וואָס וויל אייך אויפריכטיק דינען...

דער ברודער

פאַרויך זיך. ס'איז גאַרנישט אזוי ווי דו מיינסט.

יונג

דו שווייגסט?

דער ברודער

אויב דו וועסט זיך פאַרויך, וועל איך דיר אויף אַלעם ענטפערן.

יונג

פאַרויקנדיק זיך מער ווי באַשוילדיקער קענט איר נישט זיין. דאָס איז יעדנפאַלס לייכט.

דער ברודער

ס'איז נישט אזוי ווי דו מיינסט. אָט וועל איך דיר באַלד אַלץ דערקלערן. ווי שווער מיר האָרעווען אויף ברויט, דאָרף איך דיר נישט דערציילן. דו קענסט אונזער שווערע, מאַזאָלישע אַרבעט... און אַרום איז די וועלט אזוי גרויס, וואונדערלעך, און

צוציענדיק. מיר קענען דערפון נישט געניסן אין דער פולער
מאָס, קיין צייט איז אָפּט נישטאָ צומאָל צו באַמערקן דאָס אַלץ.
בשעת מע לויפט צו פאַרנעמען דעם פּאָסטן.

יונג

צעשפּרייט זיך נישט, צעשפּרייט זיך נישט, רעד קורץ
און שאַרף.

דער ברודער

דו ווילסט דאָך, איך זאָל דיר זאָגן, וואָס מיר, לייע-
נער — מענטשן פון פּאָלק, ווילן. מיר ווילן די דאָזיקע וועלט-
שיינקייט זעען אין אייערע שאַפונגען, וווּ בילד און געפיל זאָל
זיך צונויפטרעפן אין אייער קינסטלערישן וואָרט, און אייער
וואָרט זאָל אונז געבן מוט און אויפמונטערן צום קאמף פאַר
א ניי, בעסער, קאָלעקטיוו לעבן; אייער וואָרט זאָל פּלאַקערן
ווי אַ בראַנד און רייסן אונז פון שלאָף צו טאָט. דאָס אינטע-
לעקטועלע איז אונז שוין נמאס געוואָרן. די האַרעפאַשנע שיכטן
פון עס-הספר האָט מען שוין גענוג געמאַטערט מיט לאַגיק. מיר
ווילן איצט דאָס קינסטלערישע, ריין קינסטלעריש געשילדערטע
לעבן, אין זיין דלות און אין זיין פראַכט. און איר קומט צו
אונז מיט אַן אומגעלומפערט שטאַמלען פון שפינאָזיסם, בודיזם
און אנדערע איומען.

יונג

און וואָס ווילט איר?

דער ברודער

איך האָב דיר שוין געזאָגט: מיר ווילן אין אייער קונסט
דערזען די וועלט, דאָס לעבן. אָבער די קונסט אייערע מוז זיין
אַן אַלטע שאַפּלאַן-מאַטיוו, אָבער אויך אַן אַן אימיטאַציע פון
דזשאַזבאַנד-קרעכצן. גענוג שוין אויך מיטן שטעטל. דאָס דאָרף
מיט דער שטאָט מאַנען שוין אויך זייערס. מיר זענען אויך
זאָט מיט אייערע קארליקעס-פּנימלעך. מיר זענען שוין פאַרטויבט
פון אייער ליירישן געוויין. זיך אַליין ווילן מיר דערזען, דאָס
גאַנצע פּאָלק אין זיינע גרויסע מאַסן, אין זיין קלאַסן-צעשפּלי-
טערטקייט; אַלע זיינע שיכטן און זייערע אייגנאַרטיקע תקונים.

עס רודערט זיך אין אונזער געסל, אַלטע זיילן פאַלן-איינ, מע
בויט נייע, עס אַנטשטייען פאַר אונז פרישע לעבנס-יסודות און
פּרנסות; אין אומבאַקאַנטע סביבות טרעטן מיר אַריין, אומעטום
וואַקסט-אַן אַן אומגעוויינלעך רעוואָלוציאַנערע סיטואַציע, זי
מויערט זיך שוין איר היים און פאַרענדערט אויך אונזער פנים.
דעם שינוי באַגרייפן מיר נאָך אַליין נישט און אייער חוב איז
אים צו שילדערן, מאַלן און צייכענען, ווייל דאָס פאַרלאַנגען
מיר, — מיר, די קליינע און נישטיקע לייענער.

יונג

חורט-איבער אויטאָמאָטיש

„ווייל דאָס פאַרלאַנגען מיר.“

דער ברודער

יא, יא. שטילשווייגן.

יונג

אַלע האָבן זיי זיך אָנגעזעצט אויף מיר, אַלע...

דער ברודער

רעג זיך ווידער נישט אויף.

יונג

איך קען אייערע פּנימער נישט אָנקוקן, אייער זעלטענע
מינע פון אַ באַשולדיקער. וואָס האָט איר פאַר אַ טריבונאַל גע-
מאַכט פאַר מיר, מיט וועלכע רעכט גייט איר מיך משפטן, ווער
האָט אייך באַפולמעכטיקט צו פאַרשפּייען דאָס, וואָס איז פאַר
מיר הייליק געווען. גיי-אָוועק פון מיינע אויגן! גיי אָוועק מיט
דיין גיפטיקער צונג, וואָס רעדט מיטן טאָן פון אַ פּהן-גדול.

דער ברודער

קאלט אויב דו ווילסט, גיי איך אָוועק. איצט יאָגט דיך
קיינער נישט, איצט פאַרטרייבסטו אַליין... אָ.

זעקסטע סצענע

יונג

גיי, גיי... ווי אַזוי קאָן מען זיך נישט אויפרעגן, אַז אַלע

האָבן זיך אָנגעלייגט אויף מיר, אויף מיר איינעם... פליכטן
לייגן זיי אויף מיר אַרויף. וואָס פאַר אַ התחייבות האָב איך זיי
געגעבן, מיט וועלכע רעכט מאַנען זיי? אייער חוב איז עס...
לענגערע שוויגנדיקע מויזע. ער שפּאַצירט איבערן צימער. דערנאָך סאַרקאָסטיש:
און וואָס האָט איר געטון, הער יונג, צו דערפילן אייער חוב?
מיט חזק געשפּילט זיך מיט צאַרטע בלומען, מיט פיליגראַן-שיינע
ווערטער, געקליבן ווערטער און געשליפט צו דעם שיר-השירים
פון די, וואָס גייען-אונטער. און פאַר די, וואָס גייען אויף, וואָס
האַסטו געטון, יונג, וואָס? פאַר די, פאַר וועמען עס שיינט-אויף
אַ נייע ליכטיקע זון פון דער צוקונפט, וואָס, וואָס? ער פאַלט-
אַרין אין אַ היסטעריש געלעכטער, דערנאָך ערנסט: איצט חייב איך זיי
אַן צו פאַרשטיין, די לינגערישע שליחים פון דעם, וואָס יאָגט
מיך איבער לענדער און ימים. איצט האָט ער זיי געשיקט. דעם
אייגענעם ברודער קעגן מיר אויפגעהעצט. שפּעטער וועט ער
קומען אליין זיך נוקם זיין. פאַרוואָס, פאַר וועלכע זינד, גאָס
מיינער?... אַך, ווי איך שרעק זיך, ווי קאַלט ס'איז מיר, וואָס
פאַר אַן אימה באַפאַלט מיר פאַר זיין רויזען פנים... דאָס געוויס
פאַרקרימט זיך אים, דער גוף קאַרטשעט זיך אים, די אויגן ברייט צעעפנט, די
האַר צעהאַרפֿן. אַ לענגער שטילשווייגן. שפּעטער, מיט מוט: און אפשר
קען מען נאָך זיגן, אַלץ צורעכט מאַכן, אַפּקויפּן די זינד און
אויסגלייכן זיך דעם רוקן און פאַרטרייבן די שרעק? זאָג, וויר-
טואַל יונג, אפשר קענסטו עס נאָך טון? מיט שטייגנדיקן סאַרקאָס:
דו ווייסט דאָך, וואָס זיי פאַדערן, טאָ זאָג-זשע, יונג, דו יונגער
אומדערשיטערטער אָפּגאַט און גאון, איך וועל דיך נישט אָפּ-
לאָזן, דו מוזסט מיר זאָגן, דו מוזסט, דו... זאָג, צי קענסטו
כאַ-כאַ-כאַ!... פאַלט אַרין אין אַ ווילד-היסטעריש געלעכטער.

פּויר האַנג סאַלט

צווייטער אקט

פירט 3

אַ קליינער פענטיגאַס-זאָל אין שכונת פון דעם גרויסן טאַנק-רויז, פון וועלכן
עס דערגייען קלאנגען, טיילמאָל הילכיקערע, טיילמאָל שטילערע, פון אַ דזשאַז-
נאַנד-מאַסיוו און דער טומל פון טאַנצנדיקע פּאָרלעך. ביים קלאַוויר אויפֿן
שטולל-דינה, דערנעבן - אהרן, ביים פענסטער, אָונט, ס'גיסט אַ רעגן.

ערשטע סצענע

אַהרן

מאָדנע מענטשן...

דינה

זיי זענען אזוי אנדערש פון אונז.

אהרן

פון וואָנען האָבן זיי די פעסטקייט, דעם אַמאָליקן פּוּח צו
טרעטן אויף דעם וועג, וועלכן מע קלייבט זיך אויס?

דינה

זיי זענען מיר אזוי פרעמד. אויף אַלעם קוקן זיי משונה.
דיק-פשוט, רעאַל, עס פעלט זיי אפשר דאָס, וואָס מיר רופן-אָן
„נשמה“. יעדע שעה, יעדע מינוט איז ביי זיי אויסגערעכנט. אַלץ
האָבן זיי פאַרביטן אין ווערקצייג, וואָס זאָלן זיי נוצן ברענגען.

אַהרן

סוחרים.

דינה

און איך האָב דעם איינדרוק, אַז זיי זענען אַלע גליקלעך.
און ס'איז אויך קיין וואונדער נישט. נאָר אונזער צעריסנקייט.

אונזער גייסטיקע צעשרויפטקייט מוז נאך זיך נאכשלעפן דעם
טרויער.

אהרן

אלץ, אלץ פירן זיי דורך. יענער לערער... זיין שול, זיין
טעאטער — אלץ האט ער דורכגעפירט, צו וואס ער האט זיך
נאך גענומען.

דינה

מיט א ליכט געלעכטער

דו קענסט זיך מיט אים נישט פארגלייכן

אהרן

ביסט שיר נישט גערעכט.

דינה

לאנדליך אפשר נישט? פון דיין צוגעזאגטער וואס זענען
געווארן פראגענטן, פון די ראמאנטן — נאָוועלן.

אהרן

וואס בין איך שולדיק? מע האט אויף מיר צו גרויסע
האפענונגען געלייגט.

דינה

אזוי גאר?

אהרן

מיין נאך נישט, אז איך בין טאקע א לא-יצח. איך האב
באשלאסן א זאך...

דינה

וואס אזעלכעס?

אהרן

פון דעם דאזיקן באשלוס וועט מיך שוין איצט קיינער
נישט אפהאלטן.

דינה

אין וואס באשטייט ער?

אהרן

איך נעם-אן א שטעל, א פארזאמלונגס-שטעל...

דינה

וואס וועסטו טון? ווי אזוי וואגסטו, אזא שוואכער, אזא
זילפלעזער, צו נעמען אויף זיך אחריות?

אהרן

צוליב דער דאזיקער אחריות האב איך זי אנגענומען. דער-
ענטערט זיך צו איר, מיט פאטאס: ווייל עס איז שוין צייט צו אר-
בעטן... איך ווער א לערער. די פינסטערע מאסע שטרעקט-אויס
אירע הענט נאך ליכט; ווער וועט איר דאס געבן, אויב נישט
די אייגענע אינטעליגענץ?

דינה

דו וועסט עס אבער נישט קענען.

אהרן

וועסט זען, דאָרט, אינם קליינעם שטעטל...

דינה

לאסט כא-כא-כא! נאך א ביסעלע זיך שפילן, וועט דיר
אלץ לאנגווייליק ווערן און דו וועסט מאכן א ויברח.

אהרן

א, ניין.

דינה

דו — א לערער? דער דעליקאטער, איידעלער סיבאריט ביי
א מיזאנער, אויסשעפנדיקער ארבעט פון איבערצייגן אפט טעמפע-
קעפ. דו — אין א שטעטעלע? אן א דאנסינג, אן קאפייען, אן
ליטעראטן-קלוב? זעלאכט זיך כא-כא-כא!

אהרן

דו צווייפלסט אין מיין גרייטקייט צו טאט?

דינה

איך בין זיכער, אז דו וועסט נישט ביישטיין דעם נסיון.

אהרן

טאָ זאָג, וואס זאָל איך טון, אז גוטן ווילן האב איך און
אפשר טרויעריק נאך דאס איינציקע קען איך נאך פועלן ביי זיך...

דינה

ברוגו קיין אנדערע טעמע האסטו איצט נישט פאר מיר?

הער שוין אויף מיר און זיך דעם קאפ צו פארדרייען און קום
זיך בעסער דורכטאנצן א ביסל.

אהרן

שפעטער, שפעטער, איצט גיב מיר אָבער אַן עצה, וואָס
וואָל איך, וואָס דארף איך טון?

דינה

לאַנגדיק איצט קום טאַנצן.

אהרן

דו האָסט מיך שרעקלעך פאַרצווייפלט. קום, קום שוין טאַנצן.

דינה

גי, איך קום באַלד נאָך דיר, איך מאַך זיך נאָר צורעכט
מיין טואַלעט.

אהרן

איך וואַרט אויף דיר. גוט-ארויס.

צווייטע סצענע

דינה

נעמט אַרויס פּורער, אַ קעמל, מאַכט זיך צורעכט, ברומענדיק די מעלאָדיע,
האָט דערגייט פֿון זאַל.

דריטע סצענע

עס גייט אַרײַן לעווין

לעווין

איך שטער אייך אַוודאי?

דינה

ניין, ניין, איך גיי סיי-ווי באַלד אַרויס.

לעווין

איר אַנטלויפט פאַר מיר?

דינה

ניין. נאָר אין זאַל וואַרט אויף מיר אַהרן.

לעווין

איך גלייב, אַז איר האָט זיך פאַרשפּעטיקט, וויל ער האָט
זיך אָקאַרשט געלאָזט אין אַ טענצל.

דינה

אַנטטוישט אַזוי? דרייט-אָם דעם קאָפּ פֿון דעם רעדליק-שפּיגל און קוקט
אַן פאַרוואַנדערט לעחינען.

לעווין

אויב איר האָט נישט דאַנעגן, קאָן איך אייך דינען.

דינה

איר טאַנצט?

לעווין

יא.

דינה

וואָס טאַנצט איר?

לעווין

אַלץ.

דינה

ערנסט?

לעווין

פאַרוואָס וואַנדערט איר זיך?

דינה

וואו נעמט איר צייט אויף דעם?

לעווין

איך האָב צייט אויף אַלעס. נישט שטענדיק רויבט מיר
אַוועק מיין אַרבעט יעדע מינוט און פֿון טאַנצן האָב איך הנאה,
איך האָב עס ליב.

דינה

און וועלכער טאַנץ געפּעלט אייך צום בעסטן?

לעווין

אַ בלועס. איך האָב ליב דאָס אומעטיקע און ערנסטע אין
אים. די קליינע, פֿלומרשט מיושבדיקע טריט, וואָס רייסן זיך

צומאָל שנעלער, צומאָל פאמעלעכער, דאָ גראַדיק און דאָ אין
א קאראהאָד.

דינה

איר זענט דאָך אַ גאנצער מבין אויף טענץ. און וואָס
איז אייער מיינונג וועגן די גאָר נייע טענץ?

לעווין

דאָכט נישט פון מיר, איך גלייב, אז טענץ האָבן זייער
פילאָזאָפיע: ווי דער מענטש, אזוי זיין טאָנץ. גאָר איך לאַנג-
ווייליק אייך שוין קענטיק גוט, איר האָט דאָך געוואָלט אַרויסגיין.

דינה

ניין. רעדט, ביטע, איר האָט מיך פאַראינטערעסירט.

לעווין

איך האָב לייב די אַלטע טענץ, זייער מאַיעסטעטישקייט און
פעסטקייט, גאָר די נייע טאָנץ איך אויך, ווייל אין זיי לעבט
זיך אויס דער היינטיקער מענטש, זיי כאַראַקטעריזירן אים בולט.

דינה

איך פאַרשטיי אייך נישט.

לעווין

אייך, פרייליך, דאָרף עס זיין צום מערסטן נאָנט. צי
פילט איר דען נישט אין דער גייער מוזיק די קריזיס-שטימונגען
פון אונזער דור, דאָס הילפלאָזע געשריי פון די היינטיקע ווילדע
קינדער, וואָס האָבן קיין יוגנט נישט, און פון די דערוואַקסענע,
וואָס זענען אידעענלאָז? איך שפיר עס דייטלעך. די דיסהאַר-
מאָנישע קלאַנגען דערוועקן אין מיר אַ בילד פון גייסטיק-פאַר-
אַרעמטע, זיטנלאָזע פאַרלעך, וועלכע האָבן ליבע אין סעקסועלן
פאַרקער פאַרביטן.

דינה

איר משפט צו-שטרענג, נישט אַלע זענען אזוי.

לעווין

מעגלעך.

דינה

איר רעדט וועגן יחידים.

לעווין

ניין. איך רעד וועגן רוב, — דעם רוב, וואָס שטעקט אַלע-
מען אָן און ציט אין זיין קרייז אַריין אויך די, וואָס דענקען
און זוכן אַנדערשוואַ זייער וועג.

דינה

דאָס ווירקט געוויס דער פישוף פון דער מוזיק, איר
שיינקייט, דער ריטם פון דער מענטשלעכן קערפער, וועלכער
באַקומט זיין תיקון.

לעווין

וועגן דעם שווייג איך. דער מענטשלעכער געשמאַק איז
צופאַרשידנאַרטיק.

דינה

איר קאָנט דאָך נישט לייקענען די אַבסטראַקטע שיינקייט
פון דער מוזיק.

לעווין

איך וויל זי נישט פאַרלייקענען. די קאָנאָנען פון מיינ
עסטעטיק זענען אָבער אַנדערע, ווי די פון אַ ווילדן נעגער און
טאַקע צוליבן אונטערשיד פון אונזער קולטורעלן מצב — געפילט
מיר נישט דאָס, וואָס איז ביי אים מלא-חן.

דינה

אָבער אין דער קונסט קומען צום אויסדרוק אונזערע ליידן-
שאַפטן, אונזערע קערפערלעכע איבערלעבונגען.

לעווין

איך בין מיט אייך מסכים, די מוזיק דריקט-אויס אַלץ,
וואָס איר פאַרמאָגט: אייער גייסטיקער פרצוף, וועלכער איז
פאַרמלאָז, האָט זיין געהעריק בילד אין די שאַפונגען.

דינה

פריינד, איר האָט נישט גוט אויסגעפאַרשט דאָס, וואָס
איר באַשולדיקט.

לעווין

איך גלייב, אז איך האָב זיך נישט טועה געווען. נישט
איך אַליין האָב דאָס אזוי אויפגענומען.

אינדעם גייען אריין: נחום, טרויב, און רות.

פערטע סצענע

נחום

מיר האָבן זיך דאָרט גוט געשטיקט און איר פראַוועט זיך
דאָ שבת פאַר זיך. און טאַקע גאַנץ געמיטלעך.

טרויב

פאַר אונז קאָן מען זיך נישט באַהאַלטן.

דינה

ווער האָט זיך דען באַהאַלטן?

טרויב

אינם פאַרטיידיקן זיך דערקענט מען דעם גנב.

רות

איך פאַרשטיי נישט אייערע טענות, הער טרויב.

דינה

וואָס קאָנט איר אונז פאַרוואַרפן?

נחום

לאַנדליק דאָס קאָן איך דיר נאָר זאָגן אונטער פיר אויגן.

טרויב

אַזוי, נחום, ביסטו אַ יונג...

דינה

אין וואו איז דער אמתער יונג?

טרויב

ווער ווייס אים? ער איז אַזוי צעשטרייט, גייט אַרום, ווי

אַ פאַרמשפּטער, די מרה-שחורה ליגט אים אויף דער נאָז און

אַ וואָרט איז פון אים שווער אַרויסצופאַקומען.

דינה

שטימונגען?

נחום

ווער ווייס?

לעווין

אפשר גאָר פאַזע?

נחום

דאָס געוויס נישט.

טרויב

פאַרטראַכט געוויס שוועבט ער אין די עולמות-העליונים,
ווייט פון אונזער טרערן-אינזל. ווער ווייס אים, דעם גאון, וואו
עס טראָגן אים די פליגלען, צי וועלן זיי אים אַרויפציען אויפן,
צי זייער מאַסע וועט אים אַרונטערשלעפּן אין אַן אַפּגרונט.

רות

אַ, ווי פאַעטיש ער רעדט.

דינה

צי ווייסט איר דען נישט, אַז טרויב איז אַ דיפּטער.
טרויב, לייענט אונז עפעס.

טרויב

לאָזט מיך צורו.

דינה

איר מוזט עפעס לייענען.

טרויב

איר ווילט, איך זאָל אייך פאַרנודען?

נחום

איך האָב דין שוין טאַקע לאַנג נישט געהערט, טרויב,
און דו ווייסט דאָך, אַז איך געפין אין דיינע לידער פיל עסטע-
טישן גענוס. איצט, ווען איך בין מוטלאַז געשטימט צוליב יונגן,
וועסטו מיר פיל פרייד פאַרשאַפן.

רות

איר ווילט, מע זאָל אייך לאַנג בעטן. טוט דאָס פאַר מיר.

טרויב

וואָס זאָל איך לייענען?

אַלע

וואָס איר ווילט.

טרויב

באַלד.

לענגער שטילשחייגן. דערנאָך לייענט ער פאַר:

איך האָב נישט קיין גאָט, קיין נשמה.
איך לעב נאָר מיט איין פאַרלאַנג:
עס זאָל דער טויט שוין קומען,
מיין לעבן צונעמען.

דער גוף זאָל צעפאלן.
קיין געטער און מענטשן זאָלן אים מער נישט זען.
ווען וועט זיך שוין אויסלעשן מיין לעבנס-פונק?
דער גיהנום פון ליבע, פון ליידנשאפט,
דאָס פייער פון קנאה און פון יעדן געפיל?
איך מייד-אויס יעדע פרייד, דאָס גליק האָב איך פיינד,
איך בין קיינעם קיין שונא און קיינעם קיין פריינד.
אַבער ווען וועט אויסגיין אפילו די שנאה צום לעבן, צום
ווייל נאָר מיט דיר וויל איך זיך באַהעפטן, [גליק?
אין דיר זיך אויפֿלעזן, נירוואַנאַ!
מיט יעדן וועג גיי איך צו דיר, נירוואַנאַ,
מיט יעדן שטעג.

ער קען זיין מיט דערנער אויסגעבעט,
אויסגיין מוז איך אים און קומען צו דיר, נירוואַנאַ!
אין דיינע אַרעמס וויל איך זיין.
מיט דיר באַהעפטן זיך, קושן זיך מיט דיר, נירוואַנאַ!...

אַלע

בראַוואַ! בראַוואַ!

נחום

ער גייט פאַראויס.

דינה

איצט וואָלט איך געוואָלט זיך דורכטאָנצן אַ ביסל.

נחום

מע דארף זען, וואָס הערט זיך אין זאָל.

דינה

זו לעזינען איר גייט?

לעווין

יא

עס גייען אַרויס דינה, נחום און לעווין.

פינפטע סצענע

טרויב

נאָך אַ העסקה רות, געפעלט דיר מיין ליד?

רות

אַ שיין ליד, אָבער פרעמד. לאַכט איך וויל גאָרנישט שטאַרבן.

טרויב

איז נישט בעסער זיך אויפצולעזן אין „נישט-זיין“, ווי
פילן דעם צער פונם לעבן, צווען טאָג-טעגלעך די נויט פון די
אַרומיקע, די עוולעה, וואָס מע באַגייט אומעטום? מער, ווי
קריצן מיט די ציין, קען מען דאָך נישט, בשעת דער רוב
האַט זיך אין זיין פינסטערקייט פאַרלאָזן אויפן גנאָד פון
דעם, וואָס איז גאָר אפשר נישטאָ און איז סאַדיסטיש פאַרליבט
אין דער פיין פונם נאָנטן.

רות

דו ביסט אַזאָ שרעקלעכער אומגלויבער.

טרויב

איך בין מער נישט ווי אַן אַנטטוישטער.

רות

דו האַסט די ליבע.

טרויב

אמת, זי וועבט דאָך פאַרלאַנגען, ליידנשאפטן. זי שיינט
אונז פון ציל, דערווייטערט די אויסלייזונג פון אַלע ליידן.

רות

טאָ פאַרוואָס האַסטו זיך מיר דערקלערט אין ליבע?

טרויב

אין אַרלענגהייט דו אונטערשיידסט דאָך נישט די וועלט
פון ווירקלעכקייט און פון חלום, פון דעם....

רות

ריסט אים איבער

דאס וועל איך קיינמאל נישט פארשטיין. א צו-בולטע
סתירה איז עס פאר מיר.

טרויב

אבער רות, איך האב דיר ליב. דו ביסט די איינציקע,
וואס קען מיר פרייד ברענגען, וויל אלץ איז מיר אויף דער דא-
זיקער ערד נמאס געווארן.

רות

אבער די דאזיקע ערד איז דאך אזוי שיין! עס איז דא
מער פרייד אויף איר, ווי אומגליק, און מער זון, ווי שאטן. דו
באגעגנסט יעדן טאג ניס און אומבאקאנטס.

טרויב

קיין זאך לאקט מיך נישט א חוץ דיר.

רות

מיט דיינע פעיקייטן וואלסטו געקאנט פיל דערגרייכן.
דיין קברדיקע דיכטונג קאן אבער קיין דערפאלג נישט האבן.
נישט צוגענגלעך און טייער איז זי פאר די קבצנישע מרה-שחור-
ניקעס פון דיין שניט און פולשטענדיק פרעמד פאר די, וואס
קאנען צאלן. פאר מיר ביסטו געוויס נישט קיין צוגעפאסטער מענטש.

טרויב

וואס ווילסטו דען?

רות

איך וויל א צוקונפט א בעסערע, א נוציקע ארבעט, וואס
ברענגט יעדן דאס, וואס ער דארף און שטילט זיינע באגערן.

טרויב

באפעל, איך וועל אלץ טון.

רות

דיר נישט, וויל איך האב פיינד פחדנים. דער העראיזם
באשטייט, לויט מיר, אין קוקן גלייך דעם אמת אין די אויגן
און באזיגן דעם ווייטיק דורך פרייד.

טרויב

א צעבראכענער איך וועל אלץ, אלץ טון...

רות

איך וויל גיין צו דער זון און דו — צום שאטן. איך וויל
זיך הייבן איבער בערג, דו — זינקען אין אפגרונט. פאר מיר
מוז דער ים שטייען אפן, פאר דיר — איז נאך א זומפ. איך
וויל מיר דאס לעבן פארשענערן, דו — ווילסט דערפון אנטלויפן.
אונזערע וועגן שיידן זיך.

טרויב

ניין, ניין. איך וויל אלץ, וואס דו.

רות

דו ווילסט זיך באהעפטן מיט דער נירוואנא און איך וויל
די וועלט פאר זיך געווינען.

טרויב

איך ליב דיר, רות.

רות

דו האסט פיינד די ליבע.

טרויב

ניין, ניין.

רות

נאך מיך נישט און נאך זיך אליין נישט.

טרויב

ליבסטו מיך מער נישט?

רות

ניין. לויפט-ארויס.

זעקסטע סצענע

טרויב

א נידערגעשלאגענער, גייט ער ארויס מיט וואקלדיקע טריט, א ציטערנדיק:

איך לעב נאך מיט איין פארלאנג:

עס זאל דער טויט שוין קומען,

מיין לעבן צונעמען.

דער גוף זאל זיך צעפאלן.
קיין געטער און קיין מענטשן זאלן אים מער נישט זען.
עס קומען-אריין אומבאמערקט קראקער און קלארפין

זיבעטע סצענע

קראקער
וואס זאגסטו צו דער ליטערארישער שמחה?
קלארפין
מאדנע מענטשן.
קראקער
איך האב זיי איצט קענען-געלערנט פון דער נאנט.
קלארפין
ארעמע מענטשן.

קראקער
מער. ווי רחמנות, דערוועקן זיי נישט ביי מיר.
קלארפין
שוואכע מענטשעלעך, זייער טראגיום איז נאך שרעקלעכער
דערפאר. ווייל זיי האבן זיך איינגעבילדעט א גרויסקייט.
אינדעם נים אריין אהרן, קילנדיק זיך מיט א טיפאלע.

אכטע סצענע

אהרן
דער טאנץ איז א מחיה, מע פארגעסט אן אלע צרות.
קראקער
איר האט דען צרות?

אהרן
ווער האט זיי היינט נישט? ס'איז נישטאָ מער יענער
אמאל, דער אמאל פון טריסט און נחמה.
קראקער
אזא מאדערנער מענטש, ווי איר, און איר רעדט אזוי
וועגן געוועזנס.

אהרן
ווייל איך דערפריש זיך, לעב-אָפּ, ווען זכרונות פון עבר
וועקן זיך אין מיר אויף, זכרונות פון אונזער גרויסן עבר, וועלכן,
ווער ווייס, צי די צוקונפט וועט אמאל אַזעלכעס דערגרייכן.
קלארפין
צווייפלענדיק באצייטנס אין דעם, קענט איר נישט קיין
סך דערווארטן.

אהרן
ווי קען מען אין דעם נישט צווייפלען? אזא פאָעזיע איז
אמאל געווען, אזא גרויסקייט, אַזעלכע מענטשן האָבן געלעבט,
עס וואָלט זיך געוואָלט מיט זיי לעבן.
קלארפין
אונזער שוואכקייט באַשטייט טאָקע אין דעם, וואָס פיל
קוקן אזוי ווי איר אויפן עבר.

אהרן
ווי זאל מען אנדערש קוקן? צי קען עמיצער יענעם גייסט
אויסמעקן, דעם זפרון פון יענע שטאַלצע טעג פול גבורה און
נצחון? אונזער פאָרגאנגענהייט איז צו-שטאַרק, אז מע זאל זי
דאַרפן פאַרטיידיקן. וואו געפינט מען אָבער די פאַרב, דאָס
מעכטיקע וואָרט צו מאַלן די נאָך פאַרחתמעטע געשיכטע-בלעטער.
דער אמתער יידישער קינסטלער וועט פילן, אז דאָרט שטעקט
דער סוד פון זיין רום.

קראקער
אָבער ער איז נאָך נישט געבוירן געוואָרן.

אהרן
איר זענט גערעכט. פיל פרווון, צווישן זיי אויך מיינע,
זענען נישט געלונגען; שווער איז באַהערשן דאָס געזעצטע און
רעגלמעסיקע פון פאַרגאנגענע צייטן.
קלארפין
איר קוקט אין גרונט פאַלש אויף דער פאַרגאנגענהייט.
אמת, איר גיט איר אָפּ דאָס, וואָס עס קומט איר. מע מוז אָבער
געדענקען, אז מיר זענען לעבעדיקע מענטשן, דעריבער טאָר

מען זיך נישט צופיל אריינטון אין דעם „אמאל“, ווייל עס וועט
שלאגן פון אונז א קברות-ריח. איר לויבט דאס אמאליקע, אנט-
ציקט זיך דערמיט, פאר אייך איז עס א זאך „אן און פאר
זיך“, אן עסטעטישער ווערט.

א ה ר ן

צי דארף עס נישט דערצו דינען?

קלאר פייך

דער עבר דארף אבער זיין בלויז א נעבן-זאך, דינען ווי
א קוואל פאר דער געגנווארט לטובת דעם עתיד, פון קבר
מוזן מיר נעמען נאך דאס, וואס עס איז אונז נייטיק צום פונ-
דאמענט פונם נייעם מארגן. אויף דעם, וואס איז געווען, מוזן
מיר קוקן מיט גלעזער פון דער צוקונפט.

א ה ר ן

איך קען אייך קיינמאל נישט צוטרעפן. טרויעריק איז,
וואס אפילו אין ענינים, וועלכע מיר שעצן ביידע, איז שווער
שלום צו מאכן.

קראקער

נישט אונזער שולד איז דאס. די מחיצה האט איר גע-
שאפן. מיר זענען געבליבן אזוי, ווי לעבעדיקע מענטשן דארטן
זיין: ארבעטנדיק פארן לעבן, איז מען נאנט צו דער ערד;
איר האט זיך מיט אונז געמוזט צעשיידן, ווייל איר ארבעט
פארן טויט; קנעכט זענט איר פון א גרויסקייט-מאניע, מאנו-
מענטן וויילט איר זיך בויען.

א ה ר ן

אמת, ווייל דאס לעבן דא איז גארנישט אקייגן דער
אייביקייט.

קלאר פייך

אבער איר נארט זיך נישט. פון עולם-הזה נעמט איר
אליין, וואס לאזט זיך, פאר אייער עולם-הבא הייסט איר אונז
ארבעטן.

א ה ר ן

מיט וואס?

— 52 —

קלאר פייך

אין אייער דיכטונג לערנט איר אונז שעצן אייער דראג
צו אנטפלעקן זיך דער וועלט און איר פאדערט פארגעטערן אייער
בלומרשטע גרויסקייט.

עס גייט אריין יונג, פאראומערט און טארטראכט

ניינטע סצענע

יונג

אלע זענען זיי געווען גערעכט....

קראקער

אין דער שטיל צו קלארפיינען

לאמיר זיך ארויסטראגן. זיי גייען ארויס.

צענטע סצענע

א ה ר ן

וואס איז אייך?

יונג

איר קענט עס נישט פארשטיין. ווייסט איר, וואס דאס
הייסט גסיסה-שטימונגען?

א ה ר ן

וואס רעדט איר אזעלכע אויסטערלישע זאכן? ארום איז
פריילעך, מע טאנצט, מע הוליעט און איר גייט ארום פארהושכט.

יונג

מע טאנצט... וואויל איז די, וואס קאנען טאנצן.

א ה ר ן

איז קומט-אריין אין זאל.

יונג

עס זענען מיר דערווידער אלע שיינקייטן, ווייל איינע
האט מיך אזוי פארראטן, אז איך קען זי שוין מער נישט גע-
ווינען צוריק.

— 53 —

א ה ר ן

די סיבה פון אייער אומעט איז אלזוי א ליבעס-אנטטוישונג

י ו נ ג

נאך א וואס פארא? אזא ליבינקע און צארטע געווען,
אזא פשוטע און איבערגעגעבענע און מיטאמאל האב איך זיך
איבערצייגט, אז זי איז פארשלייערט געווען און ליגנעריש.

א ה ר ן

ליבע-שמערצן גייען גיך פארביי.

י ו נ ג

אזוי איז עס צו פופצן אדער צוואנציק יאר. ווען עס עפנט
זיך אזא וואונד אויף דער עלטער, פירט זי אין קבר.

א ה ר ן

איר זענט גארנישט אלט.

י ו נ ג

די עלטער קומט אפט פאר דער צייט.

א ה ר ן

איר נעמט אלץ צו-טראגיש. מע דארף נישט איבערטרייבן,
דאס קען שאדן.

י ו נ ג

איך טרייב נישט איבער, ניין. די, וועלכע האט מיך פאר-
ראטן, איז געווען מיין איינציקע געליבטע, מיין מוטער, מיין
פריי און מיין קינד אין דער זעלבער צייט. אויסגעפולט האט
זי מיין ליידיק לעבן, געזעטיקט אין הונגער, געווארעמט אין
קעלט, געטרייסט אין א צרה און מיטאמאל האט מען מיך פאר
איר מיאוס געמאכט. איז זי אוועק, פארראטן, די ליבע, די
מוזע מיינע...

א ה ר ן

איך קען נישט פארשטיין, ווי אזוי איר רעדט וועגן פאר-
ראט פון דער מוזע.

י ו נ ג

זי האט מיך אויסגענוצט, ווי א טייוול; פארליבט בין איך

געווען און נישט באמערקט, אז זי האט מיך געמאכט פאר א
סם-פארשפרייטער.

א ה ר ן

ווער האט איך אזוי אומוירדיק אפגעשאצט? ווער איז
עס דער עזות-פנימדיקער אינגאראנט?
י ו נ ג

ער איז נישט אליין; מיט א גאנצער ארמיי פירט ער אן.
די מאסע גייט מיט אים...

א ה ר ן

איר האט זיך איינגעפילדעט.

י ו נ ג

ניין. א משפט האבן זיי געמאכט, פארטיידיקער און בא-
שולדיקער האבן זיך אין דעם טריבונאל פון הארץ אראפגערעדט,
איר אליין זענט אן עדות געווען. דא האט מען דאס געמשפט.
ביי דער טיר האב איך אלץ געהערט, געהערט און פארשטאנען.
נישט איך, נישט מיר, נאר זיי האבן רעכט געהאט, זיי זענען
דא אלע גערעכט געווען, גערעכט!

א ה ר ן

דערשראקן איר רעדט ווי פון היץ.

י ו נ ג

פון זינען בין איך נאך נישט אראפ. אבער זאגט מיר:
אז א מענטש הענגט איבער אן אפגורנט און ווייסט, אז ער מוז
אונטערגיין, צי דארף ער זיך האלטן מיט אלע פחות אן דעם
באדן, וואס פארשווינדט, פארלענגערן זיינע יסורים, פייניקן זיך,
איבערלעבן בילדער פול אימה און שרעק, אדער גאר אפלאזן
דעם שטריק, אן וועלכן ער קען זיך נאך א ווייל מיט אן-
שטרענגונג האלטן און פארשנעלען אזוי-ארום דעם פאטאלן,
אבער אומפארמיידלעכן סוף?

א ה ר ן

מאטערט מיך נישט.

י ו נ ג

ענטפערט!

אָהרן

איך פארשטיי אייך נישט. איך ווייס נישט וואָס איהר ווילט.

יונג

זאָגט! איך וועל אייך נישט אָפּלאָזן.

עלפטע סצענע

עס גייט אריין נחום

יונג

צו נחומען אָ, ווי גוט, וואָס דו ביסט געקומען. צו אהרנען
נאָרישער יונגערמאַן זענט איר, גייט, גייט...

אהרן גמט אַרויס אַ פאַרשעמטער

צוועלפטע סצענע

נחום

וואָס טוט זיך דאָ? וואו ביסטו געווען ביז איצט?

יונג

געדרייט האָב איך זיך דאָ און דאָרט, ווי אַ שפּיר-הונט
געשטאַנען ביי די טירן, צוגעהערט זיך צו אַלע שמוצסן, צו
דעם פאַלקס-משפט, וואָס דאָ איז פאַרגעקומען; ביידע צדדים
האָבן זיך אויסגעטענהט, ביידן האָב איך אויסגעהערט, אַלץ האָב
איך דורכגעלעבט און אַלץ פאַרשטאַנען...

נחום

וועגן וואָס רעדסטו? איך פארשטיי נישט. איך הייב נישט
אָן צו פארשטיין. וואָס, וואו? פארוואָס ביסטו דאָ נישט אריין?

יונג

די ווערטער האָבן מיך צוגעשמידט צום אָרט, רירן האָב
איך זיך נישט געקענט. מע האָט זיך דאָ געראַנגלט, שטאַרקע
און שוואַכע, און איך האָב דערזען, אַז די שוואַכע ראַנגלען זיך
אומזיסט, ווייל זיי מוזן פאַלן...

נחום

וואָס פלוידערסטו?

יונג

קלאָר איז מיר געוואָרן דאָס, וואָס פריער האָט זיך עס
בלויז טיף אין מיין האַרץ אומדייטלעך געפֿינטלט, נישט קענען-
דיק אָננעמען קיין בולטע פאַרם.

נחום

איך הייב דיך נישט אָן צו פארשטיין.

יונג

ווען איך בין דאָ געקומען, האָב איך געהאַפּט דאָ אַ זי-
כערן פאַרט צו געפֿינען פאַר מיין צעבראַכענער שיף. איצט
האָב איך אָבער דערפֿילט, אַז דאָס וואָסער דערגרייכט שוין ביזן
דעק און אַז איך וועל מוזן באַד אין דער טיפֿקייט אַראָפּזינקען.

נחום

ביסט משוגע!

יונג

פארשטייסטו מיך נאָך אַלץ נישט?

נחום

לאָז צו-ירו דערמיט!

יונג

„ער“ איז גערעכט געווען. „ער“ מוז מיך נאָכיאָגן, נאָכ-
שפּירן מיר. אָבער זאָג, צו וואָס דאַרף איך די שרעק, דעם גרויל
פון דערוואַרטן זיין משפט?

נחום

איך הייב נישט אָן צו פארשטיין דינע ווערטער, עס
שרעקט מיך דיין אויסגעטראַכטער פאַרפֿאַלגער; ער נעמט אָן אַ
גרויזאַמע פאַרקערפערונג.

יונג

ענדלעך גלייבסטו שוין אין אים. דו ווייסט, אַז ער איז
דאָ, מוזסטו דאָך גלייבן אין דער מעגלעכקייט פון זיין פלוצ-
לינגן באַווייזן זיך. איצט פארשטיי, אַז איך מוז זען אים אי-
בערקלינגן.

נחום

גאָט מיינער, ביסט פון זינען אַראָפּ.

י ו נ ג

ניין, איך גלייב אבער, אז בעסער איז אנטלויפן פון א
פאראויס-פארשפילטער שלאכט, איידער פאלן ווי א נאָר. מע קלאַפּט
מיטאמאָל אין טיר. יונג ווערט בלאָס גאָט מיינער, ווי איך ציטער.

נ ח ו

ביטע אריין.

דרייצנטע סצענע

עס גייט אריין דער פארטיער פון פענסיאָנאַט.

פ א ר ט י ע ר

ה' יונג, ביטע פאר אייך א טעלעגראַמע.

י ו נ ג

עפנט גיך און לויפסט דורך א טויט-בלאסער מיטן בליק די דעפּעסע, דערנאָך
צו נחמער.

זע נאָר.

נ ח ו

ליענט פארהאונדערט, האלב-הויך:

„איך קום, ווארט!“

אלע דריי קוקן זיך אן שוויגנדיק.

פ ו י ר ה א נ ג ס א ל ס

דריטער אקט

פירד 4

שפעטער שונט. דער פאָיע פון פענסיאָנאַט מיט א מיניאַטור-פאָנאָן אינדערמיט.
יונגס ברודער שפאצירט-ארום דענער-הירט, הי הארטנדיק אויף עמיצן. פון
הייל צו הייל קוקט ער אויסן זיגער. אינדרויסן פאלט א שלאקס-רעגן, דונערן
און בליצן

ערשטע סצענע

יונגס ברודער

איך מוז אַלזוי אַוועקפאַרן, ווען נישט... נו יא, ער האָט
דאָך צוגעזאָגט, פאַרזיכערט צו געבן מיר צו וויסן, ווען איך
זאָל אויף אים וואַרטן... קוקט אויפן זיגער און מיין ברודער וויל
זיך מסתמא גאָרנישט געזעגענען מיט מיר? גיט ארום איבערן פאָיע.
עס גייט אריין יונג.

צווייטע סצענע

י ו נ ג

וואָס האָסטו מיר אַזוי געדאַרפט?

דער ברודער

איך האָב זיך געוואָלט געזעגענען מיט דיר. איך פאַר
איצט אַוועק.

י ו נ ג

וואו פאָרסטו?

דער ברודער

צו דער ארבעט. עס רופט מיך מיין פליכט. מער ווי
איין מאל א וואך קען איך דערווייל נישט רוען. נון איך אים
אויס אויף אן אויספלוג אהער, וואו מע געפינט אַזא גוטע גע-
זעלשאפט...

יונג

זי לאקט דין דען?

דער ברודער

איך ווייס אליין נישט, נאָר ביי אלע מיינע באקאנטע איז
שוין א מנהג, אז זומער לאָזט מען זיך דאָ אַראָפּ גרופנווייז
אויף שבת. מע מאכט זיך פריילעך דעם וועג אהין און צוריק
און נאך אלעמען איז עס דאָך אזוי נאָנט צו אונז.

יונג

ווער קומט נאָך מיט דיר?

דער ברודער

אונזער לערער, לעווין, און די איבעריקע באקאנטע, וועל-
כע דו האָסט דאָ געקענט באַמערקן. מיטן ערשטן צוג מאַרגן
פארטאָג לאָזן מיר זיך אלע אַהיים. היינטיקס מאל האָב איך
געקענט לענגער פארבלייבן, נאָר מע...

יונג

דענערזירט און איר קומט דאָ אויסלאַכן, וויילן זיך אויפן
חשבון פון ווילנלאָזע מענטשן, פאָזירער און נאָראַנים?

דער ברודער

פון ווען אָן האָסטו זיך אָנגעהויבן אזוי צו פארשטיין
אויף דיין סביבה?

יונג

ליידער, ערשט נישט לאַנג. דעריבער איז מיין באַוואוסט-
זיין שוין צו-שפעט געקומען.

דער ברודער

אזוי גאָר?

יונג

צו וואָס רייסן אָפּענע וואונדן?

דער ברודער

אויב דו ווילסט זיך אויסהיילן, מוז מען רייסן און אויס-
רייסן דאָס שלעכטס מיטן וואַרצל.

יונג

מיינע וואונדן זענען אומהיילבאר.

דער ברודער

אויב מע וויל, קען מען אלץ בייקומען, געפינען א מיטל.

יונג

מאָטער מיך נישט, אַ צום טויט פאַרמשפטן דאָרף מען
שויןען אין די לעצטע שעהן.

דער ברודער

דו האָסט זיך אליין פאַרמשפט, אָבער געדענק, אז נאָר
מענטשן קליינע, שוואַכע און ווערטלאָזע זוכן אָן אויסלייזונג
אין טויט, שטאַרקע און פרייע שרעקן זיך נישט פאַר קיין ראַנג-
לענישן, זיי נעמען-אויף יעדן קאַמף; דורך די גרעסטע ליידן,
ווייטיקן און דערנידעריקונגען זוכן זיי דעם וועג צום אויסגע-
לייזטן „זיך“ און טרעפן צו די, פאַר וועלכע זיי זענען צוגעפאַסט
און באַשטימט. אַנטלויפן פון קאַמף-פלאַץ? דאָס איז אַ מיטל פון
פחדנים. דו ווילסט אָבער, איך זאָל דיר מער נישט מאַטערן,
וועל איך דיר אָפּלאָזן, דיר און דיינע ווילדע רעיונות. איך מוז
זיך גיין אַ ביסל צולינגן, באַגינען פאַר איך, מע האָט מיר
נישט מודיע געווען, צי איך דאָרף דאָ פאַרבלייבן. זיי גע-
זונט! אויב דו ווילסט, באַזוך מיך אין שטאָט, איידער דו
וועסט אונז אלעמען פאַרלאָזן.

זי דריקן זיך די הענט, דער ברודער גייט-ארויס.

דריטע סצענע

יונג פאַרקוקט פאַר זיך, שחייגט אַ לענגערע צייט. אינדרויסן בושעוועט די
גאַנצע צייט דאָס געזיכער.

יונג

אויטאָמאטיש איידער דו וועסט אונז אלעמען פאַרלאָזן...

מיטמאל שליכט זיך אריין אומבאמערקט דורך דער טיר אן אלטער מאן, און
געטון אין שווערצן, אן אינגערומפן, בינערנדיק פנים, פול טרויער א שטים,

חי פון קבר.

דער זקן

חוסט כ-הו-ו-ו! כהו-ו-ו!

יונג

קערט זיך אום א דערשראקענער, חיל אנטלויפן.

זקן

שרעק זיך נישט, שרעק זיך נישט. דאס זאל ער זיין?
שווער מיר שוין מיט די אלטע אויגן אים צו דערקענען... יא,
דאס ביסטו דאך, דו... דערקענסט מיך נישט?

יונג

ציטערנדיק איך... קען אייך... איך... קען אייך נישט...

זקן

נישט קיין וואונדער... ווער וואלט דאס אזא רבין דער-
קענט, אזא אלטן... אוי, אלטער, אלטער, דיינע תלמידים דער-
קענען דיך שוין נישט...

יונג

מיט שרעק איר זענט דאס, רבי?

זקן

איך, מיין טייעריגקער...

יונג

פון וואנען האט איר זיך דא גענומען?

זקן

דערפילט האב איך, אז דו ביסט אין קלעם, אז בייוע
און גוטע גייסטער קעמפן ארום דיר, בין איך געקומען מיט
מיין טרייסט-ווארט...

יונג

וואס רעדט איר?

זקן

אלטע תורה וויל איך קנעלן, אלטע תורה... איך טיל, אז
א סך האסטו שוין פארגעסן, מיין קינד...

— 62 —

יונג

אוי, רבי, רבי...

זקן

יא, דיין רבי בין איך. א גרויסער ספק, א זינדיקער ספק
האט זיך אין דיין נשמה אריינגעריסן, ווער ווייס, צי איך וועל
אים באזיגן... פרייד האב איך געוואלט דיר ברענגען, רו דיר
געבן, די אלטע תורה דערמאנען...

יונג

זיכט

זקן

מיט דער ספעציפישער מעלאדיע

„דברי קהלת בן-דוד בירושלים: הבל הבלים אמר קהלת.
הבל הבלים, הבל הבל... אזוי האט געזאגט יענער מלך, אלץ
איז נאריש, אלץ איז הבל...”

יונג

מיט אן אראפגעלאזטן קאפ אויך איך. קהלת הייתי, מלך על
ישראל בירושלים, א מלך בין איך געווען ביי יידן...

זקן

טא וואס איז פון דעם? אז „מה יתרון לאדם בכל עמלו
שיעמיל תחת השמש“? וואס בלייבט אים, דעם מענטש, פון
זיין ארבעט דא?... מקרה אחד יקרה את פולם, איין סוף וועלן
דאך אלע האבן... טא וואס-זשע שרעקסטו זיך פאר די ווארע-
נונגען פון צדיקים און רשעים, פארוואס באפאלט דיר אזא פחד,
אזא מורא באהערשט דיין נשמה? אוועקגיין מוזסטו, אזוי ווי
אלע... צו וואס זיך דאגהנען פאר דער מי, פאר דעם עמל,
וואס דו וועסט פאר יענעם לאזן? „ושנאתי את כל עמלי שאני
עמל תחת השמש, שאניחנו לאדם שיהיה אחר... וייל אזוי
נאקעט וועסטו צוריקגיין, ווי דו ביסט דא געקומען... „פאשר
יצא מבטן אמו ערום, ישוב ללכת כשבא, לא ישא בעמלו שילך
בידו... דעריבער קענסטו זיך גיין רויק צו דיין רו, אינגאנצן
רויק... נישטא וואס זיך צו ערגערן, שמייכלענדיק זאלסטו זיך
געזען גענען... קערט זיך אום צו דער טיר.

— 63 —

יונג

אויפכאפנדיק זיך מיטאמאל וואו וועט איר איצט גיין? עס דו-
נערט, עס בליצט...

ז ק ן

פון דער נאכט בין איך געקומען, אין דער נאכט מוז איך
אָוועקגיין... מיט פאמעלעכע טריט שליסט ער זיך ארויס, יונג קוקט אים
נאך מיט א פארשטיינערט פנים

פ ו י ר ה א נ נ פ א ל ט.

בילד 5

ערשטע סצענע

שפעט אין דער נאכט פון יונגן אין צימער יונג זיצט א בלאסער אין א סא-
טעל, נעבן אים — אלישבע. הינטער די פענסטער א שלאקס-רעגן, דונערן
און בליצן.

א ל י ש ב ע

וואָסט זיך שוין באַרויקט. טאָ לייג זיך צו א ביכל, איך
ווייל שוין אָוועקגיין.

יונג

בעט זיך לאָז מיך נישט אַליין, לאָז מיך נישט איבער אין
די אַרעמס פון דער שרעקלעכער, וויזיעפולער נאכט, לאָז מיך
דאָ נישט איבער פאַר אַ רויב פון מיינע מחשבות, איך האָב
מורא, בלייב.

א ל י ש ב ע

גענוג שוין מיט די קינדערישע צערייצטקייטן. שוין צייט
צו באַרויקן זיך. און איך מוז גיין, איך קען דאָ נישט בלייבן.

יונג

טו דאָס פאַר מיר, איך קען דאָ פאַר קיין פאַל נישט
בלייבן אַליין. פאַרוואָס ווילסטו נישט זיין ביי מיר?

א ל י ש ב ע

מאָדנע קשיות!

יונג

פאַרוואָס זאָלסטו טאַקע דאָ נישט בלייבן?

א ל י ש ב ע

דו ווילסט, מען זאָל זען, ווי איך פאַרלאָז אינדערפרי
דיין צימער?

יונג

ווי פול מיט פאַראורטיילן דו ביסט?

א ל י ש ב ע

דאָס נישט. נאָר איך וויל נישט זיין קיין ביסן פאַר די
גראַבע פענסיאָנאַט-איינוואוינער. איך שרעק זיך נישט פאַר זייע-
רע ציין, נאָר עס עקלט מיך פון זיי. גאָט מיינער, ווען זיי
זאָלן דאָס אָנהייבן צו טייטלען אויף מיר מיט די פינגער.

יונג

דו מווסט אָבער איצט באַזיגן דיין פאַראַכטונג, וויל עס
גייט וועגן מיין לעבן. אַז דו וועסט מיך פאַרלאָזן, וועל איך
משוגע ווערן פון שרעק. די דונערן, די בליצן, דער געדאַנק,
אַז עפעס אומדערוואַרטס קען ווידער, אַזוי ווי פריער, געשען,
האַקט מיך ווי מיט העק אין די שלייפן.

א ל י ש ב ע

פאַר דיין מצב וועט איצט זיין בעסער, אַז דו וועסט
בלייבן אַליין, און זיך איבערצייגן, אַז דו האָסט נישט קיין שום
פאַרפאַלגער, אַז קיין זאַך וועט דאָ נישט געשען.

יונג

האַב רחמנות... אויב דו וועסט אָוועקגיין, וועל איך אומ-
קומען... וועסט נישט גיין, אלישבע, אמת?

א ל י ש ב ע

גיס-צו צו יונגן, גלעט אים, נעמט אים ארום דעם קאַפּ

שרעק זיך נישט, באַרויק זיך... קיינער פאַרפאַלגט דיך
נישט... אלע האָבן דיך ליב, שאַצן דיך, פאַרגעטערן...

יונג

וועסט בלייבן... ס'איז מיר איצט אַזוי גוט, איך ווער
רויק, איינגעשטילט.

אלישבע

גוט. פארגעס אָן אלע איינרעדערייען, האָסט נישט פאר-
וואָס זיך צו שרעקן.

יונג

איך ציטער מער נישט, איך בין רויק.

אלישבע

באמרייט זיך פון אים איצט גיי איך. דערנענטערט זיך צו דער טיר

יונג

שרייט היסטעריש ניין! ניין! בלייב...

אלישבע לויפט-ארויס

צווייטע סצענע

יונג לויפט-צו צו דער טיר, ער פאלט היינענדיק. שלוכצט. עס הערן זיך די
דונערן אין דרויסן. דער יאָמער פון הינט. אַ הייל אַווי. ס'דערחערט זיך
אלעמאל דיטלעכער אַ סקאַבען אין פענסטער, העלכעט הערט דערנאָך געעפנט
פון דרויסן און עס שפּרינגט-אריין אין צימער אַ שוואַרצער, יונגער, שטאַרק-
געבויער פארשויין אין אַן אַרבעט-העמד, פאַרקאָסערטע אַרבל, מיט שטיינע
מוסקולן, אַ שוין פנים, לאנגע צעשויערטע האַר.

דריטע סצענע

דער פאַרשויין

וואָס ליגסטו? איך בין שוין דאָ.

יונג קוקט זיך אום. דערנענדיק דעם פאַרשויין, הערט ער אויסגעצייטערט און
לאָזט-ארויס אַ געשרי.

יונג

אָ!

דער פאַרשויין

וואָס שרייסטו? דערקענסט מיך גישט? האָסט מיך גערופן.
בין איך געקומען. צוערשט האָסטו מיך אויסגעטרעבט, אַרומגע-
טראָגן זיך מיט מיר אין בוזעם, ביז עס מיר גמאס געוואָרן צו

חושכן אין דיין האַרץ און איך האָב פאַרלאָזן עס און בין פאַר-
קערפערט געוואָרן אין דער דאָזיקער געשטאַלט...

יונג

מיט שרעק ווער ביסטו?

דער פאַרשויין

די פאַרקערפערונג פון דיין באַוואוסטזיין.

יונג

איך פאַרשטיי דייך נישט.

דער פאַרשויין

אַ פרוכט פון דיינע שלאָפלאָזע נעכט. געבוירן אין יענער
נאַכט, ווען עס איז דיר קלאָר געוואָרן, אַז דו ביסט גאַרנישט,
אַ גענאַרטער פון פריינד און פון זיך אליין.

יונג

צו וואָס ביסטו דאָ געקומען?

דער פאַרשויין

צו פאַלגן דיין רוף, פד ער זאָל אויפהערן צו זיין אַ
פוסטער קלאָנג. איך בין געקומען אַנטון דיינע געדאַנקען אין
אַ קלייד, ווייזן אלעמען, אַז איך עקזיסטיר...

יונג

וואָס ביסטו אויסן דערמיט?

דער פאַרשויין

העלפן דיר שליסן אַ שלום מיט זיך אליין, אויסלייזן דיין
גייסט, דערפירן דייך דאָרט, וואו עס ציט דייך, זינט דו האָסט
מיך אויף דער וועלט געבראַכט...

יונג

איך קען דייך נישט.

דער פאַרשויין

דערקענסט נישט דיין אייגן קינד?

יונג

פאַרשאַלטענער...

דער פארשוין
שעלט נישט, איך בין אליין די קללה פון דיין צוגערויב.
סער רי...

י ו נ ג

דו רעדסט נישט צו דער זאך.
דער פארשוין
איך וועל עס באַלד טון.

י ו נ ג

אייל זיך, פל-זמן איך האָב געדולד און וואָרף זיך פון
דאָנען נישט אַרויס.

דער פארשוין
עס פרייט מיך, וואָס דו האָסט לשון באַקומען, דו ווייסט
דאָך, ווען מען קריגט פוח.

י ו נ ג

ווילדער נביא, זאָג, ווער דו ביסט:
דער פארשוין
זענען דיר נאָך אַלץ נישט גענוג מיינע שילדערונגען!

י ו נ ג

לץ דו, עס שרעקט מיך דיין עזות-פנימדיקייט.
דער פארשוין
האָסט זיך נישט וואָס צו שרעקן, אַ גוטער בין איך. ווער
עס פאַלגט מיינע עצות, לעבט אין שלום צוערשט מיט זיך און
דערנאָך מיט דער וועלט.

י ו נ ג

וואָס ווילסטו מיר פאַר אַן עצות געבן!
דער פארשוין
דיין פאַסנדיק אָרט אין דער וועלט וויל איך דיר אָנווייזן.

י ו נ ג

איך פאַרשטיי דין נאָך אַלץ נישט.
דער פארשוין
אַ זינגער ביסטו געווען פון דער אייגענער גרויסקייט,

— 68 —

דיין רום, דיין נשמה און ליבע. די אייגענע גבורה האָסטו גע-
ליבט, פאַר אַ טיטאָן זיך געהאַלטן און נאָך אַ העלדן-טויט
געבענקט. דיין מעכטיקע פערזענלעכקייט האָט פאַראַכטעט דעם
קליינעם און גרויען אַרום, די געצוואונגענע קאַרליקעס-סביבה.
אין דיין גרויסן „איך“ ביסטו געווען בלינד פאַרקוקט, קיינעם
האָסטו נישט געדאַרפט, פון אַלעמען געשפּאַט; אָבער ווייס, אַז
אויך קיינער אין דער וועלט האָט זיך אין דיר נישט גענייטיקט.
דו האָסט נישט געשריבן דערפאַר, ווייל דו האָסט אונז געוואָלט
זאָגן עפעס נייע, אומבאַקאַנטס, דיין וואָרט האָט נישט געהאַלטן
בויען, האָט נישט דערפרישט אין שווערן געראַנגל פאַר דעם
היינטיקן זיין און פאַרן מאַרגנדיקן ווערן. דיין ליד איז געווען
נאָר פאַר דיר, פאַר דיין פּבּוד, פאַר דיין מאַניע און גלייבן אין
זיך אליין. און אַזעלכע לידער דאַרף מען מער נישט האָבן.
איבעריקנס האָסטו זיך דאָך אליין איבערצייגט אין דעם, ווי דו
ביסט אומנייטיק.

י ו נ ג

ניין, טויזנט מאָל ניין, צו אַלע שוואַרצע יאָר, וואָס קען
דיך דאָס אָנגיין, וואָס ווילסטו?
דער פארשוין

איך פאַרשטיי, עס איז דיר שווער זיך מודה צו זיין,
אָבער שעם זיך נישט, מיר זענען דאָך צווישן אייגענע, דו און
איך — צוויי גאָר נאָנטע קרובים, — קרובים, וואָס איינער מוז
אומברענגען דעם צווייטן... איצט פאַרשטייסטו דאָך, וואָס איך
וויל, איך וויל, אַז דו זאָלסט בלייבן קאַנסעקווענט ביזן סוף,
אַז דו זאָלסט שטאַרבן, ווי יענער דורך דיר אויסגעטרוימטער
העלד...

י ו נ ג

איך וויל נישט, איך וויל נישט...
דער פארשוין
דו מוזסט, דו מוזסט. מיר ביידע קענען זיך נישט טאָלערירן.
פון זינט דו האָסט מיך נאָר אויף דער וועלט געבראַכט, איז
שוין דיין גורל געחתמעט, צוויי גייסטער און איין אַרעמער גוף

— 69 —

וועלן זיך צוזאמען נישט קענען אויסלעבן. דו מוזסט צוועקגיין.
איצט קום איך ארויס אויף דער סצענע, איך מיט מיין בטחון
אין דער צוקונפט, וועלכע געהערט צו אונז, די אויפגעוואכטע
מאסע, די זינגערין. די טרעגערין פון ליכט און פרייהייט... און
דו, וואס האסט די מאסע נישט פארשטאנען, וואס האסט זי
גרינגעשעצט, מוזסט צוועקגיין.

י ו נ ג

וואס ווילסטו פון מיר?

דער פארשוין

זעסט די בליצן, הערסט די דונערן, דעם גאס-רעגן?
דער טייך איז איצט איבערפולט: די וועלן האקן אן די ברעגעס;
דאס וואסער קריפלט זיך און רוישט, עס איז א ריזיקער כוח,
א מעכטיקער. מיט איראניע און דו ביסט דאך אויך שטארק.
דיינע ליידנשאפטן זענען אויך מעכטיק... א קאמף פון צועלכע
צוויי שטורעמדיקע כוחות, ווי דו מיט דעם וואסער, וועט זיין
שיין און וואונדערבאר... פארטיליקט ווערן פון טייך-שטורעם
וועט זיין אפשר נאך שענער, ווי באזיגן אים...

י ו נ ג

איך בין שוואך, איך קען נישט קעמפן...

דער פארשוין

ניין, דו ביסט שטארק, דו ביסט גרויס, איך, דיין גע-
וויסן, בין מיט דיר...

י ו נ ג

דאס וועט דאך נישט זיין שיין... איך בין אזוי שוואך...

דער פארשוין

א פרעכטיק בילד וועט דאס זיין, האסט נישט, וואס צו
צווייפלען. הונדערטער דיר גלייכע דיכטער וועלן דיין טויט
באזינגען און וועלן דיר נאכמאכן... אלע צייטונגען וועלן פול
זיין מיט דיר, דיין בילד וועט שטעכן אלעמענס אויגן, אויף
הספרים און טרויער-אקאדעמיעס וועט מען דין דערמאנען, דאס
גאנצע בירגערלעכע נעמוזעכץ וועט צערודערט ווערן פון דער
סענסאציע... דער אנדענק פון דיין סימבאלישן אינטערגאנג וועט

איבערלעבן דיינע לידער. דאס וועט זיין דיין איינציקער גע-
רעכטער רוים... מוטיק זיך און קום...

י ו נ ג

איך ווייס נישט, צי איך וועל קענען גיין...

דער פארשוין

מוזסט קענען אלץ אריבערטראגן, ווייל נאך אזוי קען טען
א זיגער בלייבן.

י ו נ ג

עס איז מיר שווער דיר צו גלייבן...

דער פארשוין

זיך אליין ווילסטו נישט גלייבן? האסט פארגעסן, אז דאָרט,
וואו איך פיר, איז גליק, איז רוי, איז דער לאַקנדיקער סוף פון
אלץ און אלעמען?...

י ו נ ג

איך שרעק זיך...

דער פארשוין

זיי נישט קיין פחדן. דו האסט שטענדיק דאס שיינע
פארפאלגט, קענסט עס איצט דערגרייכן, שטרעק נאך אויס די
האנט... קום, און שרעק זיך נישט... דער רעגן הערט באַלד
אויף, די דונערן און בליצן ווערן זעלטענער, פארשפּעטיק נישט
די שעה... מיט שטאַלץ מוז מען גיין שטארבן, ווען מען קען
עס טון אזוי, ווי מע האָט זיך פריער געמאַלן און פאָרגעשטעלט...
פריער האָסטו נאָר געטראַכט וועגן דעם, איצט מוזסטו שוין...
פריער האָסטו אליין באַפּוילן, איצט געהערט דער באַפעל צו
מיר... עס שלאָגט די שעה... דו מוזסט גיין... קום!

י ו נ ג

איך גיי...

בידע גייען-ארויס.

פערטע סצענע

דער שטורעם הערשט נאך מיט דער גאנצער גרויזאמקייט; ביסלעכעווייז ווערט
אבער העלער און העלער. דאס געוויסער שוואכער, באַרויקט זיך. מע הערט

נאך דעם רויש פון די ביימער, דאס ברויזן פון וואסער אין טייך. די פיינטער-
ניש צעגייט ויך אבער ביסלעכעווייז און עס פאלט אריין אין צימער א שטעל
פון דעם אַנקומענדיקן פרימאָרגן מיט זיין פורפֿור-רויסן זון-אויפֿגאנג. פון גאס
דערהערט מען לעזינס שטים.

לעווין

שנעלער, שנעלער, חברים!

קלאָרפֿיין

בשעת די אַרבעט איז ליב, וועט מען זי שטענדיק באַ-
ווייזן צו טון.

קראַקער

דער צוג וועט נישט אַנטלויפֿן.

לערער

האַלאָ! האַלאָ! איך בין אויך דאָ, איך מוז אויך גיין
מיט אייך. אַבער פֿריילעך, חברים! זאָל מיט געזאָנג באַגריסט
ווערן דער נייער טאָג!

ער הייבט אָן צו זינגען אַ מונטער קאָמפּו־ליד. דאָס ליד ווערט אוי-
טערגעלאָפט דורך די איבעריקע און עס פֿאַרקלינגט די לופֿט, דערהייטערנדיק זיך
מיט זייערע טריט.

פֿיר האַנג סאַלס

סוף

וואַרשע—סוואַלק—נאַנסי—וואַרשע
1927—1932

MAKS MUSZKAT

ŚCIGANY

STUDJUM DRAMATYCZNE

KALMON KARMOR
NEW YORK

WYDAWNICTWO „IDYSZ BUCH“, WARSZAWA
1 9 3 2